

IES TORRENTE
BALLESTER

**Programación do
departamento de
LINGUA GALEGA
E LITERATURA**

ano 2019-20

VOLUME 1
3º e 4º ESO

Sumario

1. Introducción.....	7
2. CONTIDOS.....	10
3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS DA educación secundaria.....	11
4. COMPETENCIAS CLAVE e contribución de LGL ao seu desenvolvemento.....	14
5. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	18
6. INSTRUMENTOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN para a ESO.....	20
6.1. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	20
A) OBSERVACIÓN:.....	20
A.1. Intervencións:.....	20
A.2. Exercicios de aula:.....	20
A.3. Exercicios externos:.....	20
B. PROBAS DE LECTURA DE LIBROS.....	20
C) PROBAS ESCRITAS:.....	21
D) PROBAS ORAIS: 10% da nota da avaliación trimestral.....	21
7. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN.....	22
7.1. AVALIACIÓN PARCIAIS.....	22
7.2. AVALIACIÓN FINAL.....	22
7.3. CRITERIOS DE CORRECCIÓN ESCRITA:.....	23
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE.....	23
8.1. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: PLANIFICACIÓN.....	23
8.2. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: MOTIVACIÓN DO ALUMNADO.....	23
8.3. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: DESENVOLVEMENTO DO ENSINO.....	23
8.4. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO-APRENDIZAXE.....	24
3º DA ESO.....	25
1. CONTIDO.....	26
2. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.....	29
3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.....	31
4. TEMPORALIZACIÓN.....	37
1ª AVALIACIÓN.....	37
BLOQUE 5: EDUCACIÓN LITERARIA: COMPETENCIAS (CCL, CCEC, CD). 6 sesións.....	37
BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR (CCL, CAA, CSC, CSIEE) 2 sesións.....	38
BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR: (CCL, CSC, CAA, CD) 4 sesións.....	39
BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA: (CCL, CD, CAA) 11 sesións.....	39
BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL, CSC, CD) 3 sesións.....	40
2ª AVALIACIÓN.....	41
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA: (CCL, CD, CCEC) 5 sesións.....	41
BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR (CCL, CAA, CSC) 2 sesións.....	42
BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR: (CCL, CSC, CAA, CD) 3 sesións.....	42
BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA: (CCL, CD, CAA) 8 sesións.....	42

BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL,CSC,CD) 3 sesións.....	43
3ª AVALIACIÓN.....	44
BLOQUE 5: EDUCACIÓN LITERARIA. (CCL, CCEC, CD) 6 sesións.....	44
BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR. (CCL, CAA, CSC) 2 sesións.....	45
BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR. (CCL, CAA, CSC) 4 sesións.....	45
BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA. (CCL,CD, CAA) 12 sesións.	46
BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL,CSC,CD) 3 sesións.....	46
5. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.....	47
6. RECUPERACIÓN DA MATERIA DO NIVEL INFERIOR SUSPENSA.....	48
7. PROPOSTA DE LIBROS DE LECTURA PARA 3º DA ESO.....	48
4º ESO.....	51
1.CONTIDOS.....	52
2.CRITERIOS DE AVALIACIÓN.....	55
3.ESTÁNDARES DE AVALIACIÓN.....	58
4.TEMPORALIZACIÓN.....	66
1º TRIMESTRE.....	66
UNIDADE 1 9 SESIÓNS.....	66
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	66
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	66
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	67
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	67
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	67
UNIDADE 2 12 SESIÓNS.....	68
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	68
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	68
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	68
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	69
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	69
UNIDADE 3 12 SESIÓNS.....	69
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	69
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	69
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	70
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	70
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	70
2º TRIMESTRE.....	71
UNIDADE 4 9 SESIÓNS.....	71
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	71
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	71
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	72
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	72
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	72
UNIDADE 5.....	73
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	73
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	74
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	74
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	74
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	74
UNIDADE 6 12 SESIÓNS.....	75

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	75
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	76
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	76
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	77
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	77
3º TRIMESTRE.....	78
UNIDADE 7 12 SESIÓNS.....	78
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	78
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. ESCOITAR E FALAR.....	78
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	78
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	79
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	79
UNIDADE 8 12 SESIÓNS.....	80
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	80
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	80
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	80
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	81
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	81
UNIDADE 10 12 SESIÓNS.....	81
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	81
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	82
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	83
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	83
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	83
5.GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS E.A. PARA SUPERAR A MATERIA	83
	83
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.....	83
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.....	84
BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA.....	84
BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE.....	84
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA.....	84
6.RECUPERACIÓN DOS ALUMNOS COA MATERIA DO NIVEL INFERIOR	
SUSPENSA.....	85
7.Prosposta de libros de lectura para o nivel de 4º da ESO.....	85

1. INTRODUCCIÓN

O «papel» heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. E as linguas achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos e aventuras, sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, xa que debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, nomeadamente en contextos formais e educativos, ademais de sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas propician.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e das súas cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia plurilingüe e intercultural, que transcende o concepto de multilingüismo, no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o MCER constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a «Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural» (2010), na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro Intergobernamental Europeo «O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais», mantido en Xenebra en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental «Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas», mantida en Estrasburgo en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e na súa aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Xa que logo, o/a aprendiz plurilingüe realizará transferencias de coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionalas, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, nomeadamente importante nos contextos de comprensión que necesitan a fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, daquela, a inferencia de significados e o

desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa banda, mediante o diálogo intercultural pónense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo, o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade das demais persoas, a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, os procesos e as estratexias que se traballan nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino e aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión de lectura desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

Por outra banda, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Xa que logo, non se pode esquecer a situación de minorización da lingua galega, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas. No caso das áreas de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren un tratamento e un traballo específicos, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado. Por tanto, o profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas as etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos nos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento

da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros docentes teñen presenza linguas estranxeiras que tamén se abordan na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e ambientais.

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que, para a posta en práctica destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais, promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas, ou asegurar accións coordinadas entre os departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e os procesos cognitivos que están na base das actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro docente a coherencia pedagóxica no ensino das linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o galego e o castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfrónaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia de Lingua Galega e Literatura preséntase, en todos os cursos das etapas de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato, estruturada en cinco bloques, o que non debe implicar que a actividade docente se corresponda con esta ordenación, senón que, pola contra, se deben producir múltiples conexións entre todos eles.

2. CONTIDOS

O bloque 1, «Comunicación oral. escoitar e falar», atende ao uso oral da lingua, e este é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan os/as falantes para se comunicar satisfactoriamente, así como as que empregan para comprender ou para producir mensaxes orais. Non obstante, este bloque incide, sobre todo, na necesidade de que o alumnado galego teña modelos de fala adecuados e poida pór en práctica a súa lingua dentro da aula en contextos formais e informais. A realidade sociolingüística de cada centro docente determinará a atención que o profesorado deberá dedicar na aula a este bloque, para que o alumnado poida cumprir adecuadamente cos estándares de aprendizaxe descritos.

O bloque 2, «Comunicación escrita. Ler e escribir», ocúpase da comprensión e a produción escrita. O alumnado debe ser quen de entender textos de diferente complexidade e xénero, e extraer as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica pór en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse a todas as esferas da vida e a calquera tipo de lectura: ler para obter información, para aprender a propia lingua e por pracer. Igualmente, a produción escrita significará procurar para cada situación o tipo de texto, adecuando, planificando e redactando, atendendo a aspectos diversos, e revisando a escrita final.

O bloque 3, «Funcionamento da lingua», integra contidos relacionados co código e a súa organización, e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o seu uso correcto, afastándose da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo.

O bloque 4, «Lingua e sociedade», céntrase na necesidade de que o alumnado coñeza, explique e valore o plurilingüismo como unha situación habitual e enriquecedora para todos os individuos. Do mesmo xeito, incídese na identificación e superación dos prexuízos e na pertinencia de que o alumnado recoñeza e empregue termos sociolingüísticos precisos.

O bloque 5, «Educación literaria», asume o obxectivo de facer dos alumnos e as alumnas lectores e lectoras competentes, con implicación nun proceso de formación de lectura que continúe ao longo de toda a vida. Ademais, o alumnado achegarase á historia da literatura galega, así como ás súas obras e aos seus autores e as súas autoras máis salientables, e recoñecerá a vinculación destes produtos literarios coa historia de Galicia.

O tratamento de todos estes contidos ten que abordarse desde unha óptica competencial, valorando as relacións que cada un ten coas competencias clave, que aparecen especificadas, a partir dos estándares de aprendizaxe avaliados, neste currículo.

A avaliación terá que ser coherente coa diversidade de contidos traballados e, daquela, ter en conta os contidos abordados nos cinco bloques en que se estrutura este currículo. Do mesmo xeito, deberá ser unha avaliación competencial, que teña en conta a relación que se establece no currículo entre os estándares de aprendizaxe detallados en cada bloque, coas competencias clave.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA

Os obxectivos didácticos son os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das

outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. COMPETENCIAS CLAVE E CONTRIBUCIÓN DE LGL AO SEU DESENVOLVEMENTO

As competencias son as capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

Dado que a aprendizaxe baseada en competencias se caracteriza pola súa transversalidade, o seu dinamismo e o seu carácter integral, o proceso de ensino e aprendizaxe competencial debe tratarse dende todas as áreas de coñecemento e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais como nos non formais e informais. O seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

Ademais, esta aprendizaxe implica unha formación integral das persoas que, ao rematar a etapa académica, serán capaces de transferir os coñecementos adquiridos ás novas instancias que aparezan na opción de vida que elixan. Así, poderán reorganizar o seu pensamento e adquirir novos coñecementos, mellorar as súas actuacións e descubrir novas formas de acción e novas habilidades que lles permitan executar eficientemente as tarefas, favorecendo unha aprendizaxe ao longo de toda a vida.

1. Comunicación lingüística (CCL)

Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, as emocións e a conduta.

Para o adecuado desenvolvemento desta competencia é preciso abordar a análise e a consideración dos distintos aspectos que interveñen nela, debido á súa complexidade. Para iso, débese atender as cinco compoñentes que a constitúen e as dimensións en que se concretan:

- A compoñente lingüística abrangue diversas dimensións: a léxica, a gramatical, a semántica, a fonolóxica, a ortográfica e a ortoépica, entendida esta como a articulación correcta do son a partir da representación gráfica da lingua.
- A compoñente pragmático-discursiva contempla tres dimensións: a sociolingüística (vinculada coa adecuada produción e recepción de mensaxes en diferentes contextos sociais); a pragmática (que inclúe as microfuncións comunicativas e os esquemas de interacción); e a discursiva (que inclúe as macrofuncións textuais e as cuestións relacionadas cos xéneros discursivos).
- A compoñente sociocultural inclúe dúas dimensións: a que se refire ao coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.
- A compoñente estratéxica permítelle ao individuo superar as dificultades e resolver os problemas que xorden no acto comunicativo. Inclúe tanto destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversa, como destrezas vinculadas co tratamento da información, a lectura multimodal e a produción de textos electrónicos en diferentes formatos; ademais, tamén forman parte desta compoñente as estratexias xerais de carácter cognitivo, metacognitivo e socioafectivas que o individuo utiliza para comunicarse eficazmente, aspectos fundamentais na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

- Por último, a competencia en comunicación lingüística inclúe unha compoñente persoal que intervéñ na interacción comunicativa en tres dimensións: a actitude, a motivación e os trazos de personalidade.

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

A competencia matemática implica a aplicación do razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto.

Esta competencia require coñecementos sobre os números, as medidas e as estruturas, as operacións e as representacións matemáticas, e a comprensión dos termos e conceptos matemáticos.

O uso de ferramentas matemáticas implica unha serie de destrezas que requiren a aplicación dos principios e procesos matemáticos en distintos contextos.

Trátase da importancia das matemáticas no mundo e de utilizar os conceptos, procedementos e ferramentas para aplicarlos na resolución dos problemas que poidan xurdir nunha situación determinada ao longo da vida. A competencia matemática inclúe unha serie de actitudes e valores que se basean no rigor, o respecto aos datos e a veracidade.

Xa que logo, para o adecuado desenvolvemento da competencia matemática resulta necesario abordar catro áreas relativas aos números, á álgebra, á xeometría e á estatística, interrelacionadas de formas diversas, a través da cantidade, o espazo e a forma, o cambio e as relacións, e a incerteza e os datos.

As competencias básicas en ciencia e tecnoloxía son aquelas que proporcionan un achegamento ao mundo físico e á interacción responsable con el para a conservación e mellora do medio natural, a protección e mantemento da calidade de vida e o progreso dos pobos. Estas competencias contribúen ao desenvolvemento do pensamento científico e capacitan a cidadáns e cidadás responsables e respectuosos que desenvolven xuízos críticos sobre os feitos científicos e tecnolóxicos que se suceden ao longo dos tempos, pasados e actuais. Estas competencias han de capacitar para identificar, expor e resolver situacións da vida cotiá, igual que se actúa fronte aos retos e problemas propios das actividades científicas e tecnolóxicas.

Para o adecuado desenvolvemento das competencias en ciencia e tecnoloxía resultan necesarios coñecementos científicos relativos á física, á química, á bioloxía, á xeoloxía, ás matemáticas e á tecnoloxía. Así mesmo, hanse de fomentar as destrezas para utilizar e manipular ferramentas e máquinas tecnolóxicas, e utilizar datos e procesos científicos para alcanzar un obxectivo.

Hanse de incluír actitudes e valores relacionados coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia e á tecnoloxía, o interese pola ciencia, o apoio á investigación científica, a valoración do coñecemento científico, e o sentido da responsabilidade en relación á conservación dos recursos naturais, ás cuestións ambientais e á adopción dunha actitude adecuada para lograr unha vida física e mental saudable nun contorno natural e social.

Os ámbitos que se deben abordar para a adquisición das competencias en ciencias e tecnoloxía son os sistemas físicos, os sistemas biolóxicos, os sistemas da Terra e do Espazo, e os sistemas tecnolóxicos.

Por último, a adquisición das competencias en ciencia e tecnoloxía require a formación e práctica na investigación científica e na comunicación da ciencia.

3. Competencia dixital (CD)

Esta competencia consiste en dispor de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, e para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información até a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse.

Implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar,

tratar e utilizar a información e as súas fontes, así como as distintas ferramentas tecnolóxicas; tamén, ter unha actitude crítica e reflexiva na valoración da información dispoñible, contrastándoa cando é necesario, e respectar as normas de conduta socialmente acordadas para regular o uso da información e as súas fontes nos distintos soportes.

Para o adecuado desenvolvemento da competencia dixital resulta necesario abordar a información, a análise e a interpretación desta, a comunicación, a creación de contidos, a seguridade e a resolución de problemas, tanto teóricos coma técnicos.

4. Aprender a aprender (CAA)

Aprender a aprender supón dispor de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de maneira cada vez máis eficaz e autónoma, de acordo aos propios obxectivos e necesidades.

Aprender a aprender implica a conciencia, xestión e control das propias capacidades e coñecementos desde un sentimento de competencia ou eficacia persoal, e inclúe tanto o pensamento estratéxico como a capacidade de cooperar, de se autoavaliar, e o manexo eficiente dun conxunto de recursos e técnicas de traballo intelectual. Todo iso desenvólvese, a través de experiencias de aprendizaxe conscientes e gratificantes, tanto individuais coma colectivas.

5. Competencias sociais e cívicas (CSC)

Estas competencias implican a habilidade e a capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados, elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como para interactuar con outras persoas e grupos, conforme a normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas.

En concreto, a competencia social relaciónase co benestar persoal e colectivo. Os elementos fundamentais desta competencia inclúen o desenvolvemento de certas destrezas como a capacidade de se comunicar dunha maneira construtiva en distintos contornos sociais e culturais, mostrar tolerancia, expresar e comprender puntos de vista diferentes, negociar sabendo inspirar confianza e sentir empatía.

Así mesmo, esta competencia inclúe actitudes e valores como unha forma de colaboración, a seguridade nun mesmo e a integridade e honestidade.

A competencia cívica baséase no coñecemento crítico dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos humanos e civís, así como da súa formulación na Constitución española, no Estaturo de Autonomía de Galicia, na Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea e en declaracións internacionais, e da súa aplicación por parte de diversas institucións a escala local, autonómica, nacional, europea e internacional.

As actitudes e valores inherentes a esta competencia son aqueles que se dirixen ao pleno respecto dos dereitos humanos e á vontade de participar na toma de decisións democráticas a todos os niveis, e implica manifestar o sentido da responsabilidade e mostrar comprensión e respecto dos valores compartidos, que son necesarios para garantir a cohesión da comunidade, baseándose no respecto dos principios democráticos.

Polo tanto, para o adecuado desenvolvemento destas competencias é necesario comprender o mundo no que se vive, en todos os aspectos sociais, culturais e humanos. Pero tamén incorporan formas de comportamento individual que capacitan ás persoas para convivir en sociedade.

6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta competencia implica a capacidade de transformar as ideas en acto, o que significa adquirir conciencia da situación a intervir ou resolver, e saber elixir, planificar e xestionar os coñecementos, destrezas ou habilidades e actitudes necesarios con criterio propio, co fin de

alcanzar o obxectivo previsto.

A adquisición desta competencia é determinante na formación de futuros cidadáns e cidadás emprendedores, contribuíndo así á cultura do emprendemento.

Entre os coñecementos que require a competencia inclúese a capacidade de recoñecer as oportunidades existentes para as actividades persoais, profesionais e comerciais.

Para o adecuado desenvolvemento desta competencia, resulta necesario abordar a capacidade creadora e de innovación, a capacidade proactiva para xestionar proxectos, a capacidade de asunción e xestión de riscos e manexo da incerteza, as calidades de liderado e traballo individual e en equipo, e por último, o sentido crítico e da responsabilidade.

7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Esta competencia implica coñecer, comprender, apreciar e valorar con espírito crítico, cunha actitude aberta e respectuosa, as diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e goce persoal e considéralas como parte da riqueza e patrimonio dos pobos.

Incorpora tamén unha compoñente expresiva referida á propia capacidade estética e creadora e ao dominio daquelas capacidades relacionadas cos diferentes códigos artísticos e culturais, para poder utilízalas como medio de comunicación e expresión persoal. Implica igualmente manifestar interese pola participación na vida cultural e por contribuír á conservación do patrimonio cultural e artístico, tanto da propia comunidade coma doutras comunidades.

Polo tanto, require de coñecementos que permitan acceder ás distintas manifestacións sobre a herdanza cultural a escala local, nacional e europea e o seu lugar no mundo. Comprende a concreción da cultura en diferentes autores e obras, xéneros e estilos, tanto das belas artes coma doutras manifestacións artístico-culturais da vida cotiá.

Para o adecuado desenvolvemento da competencia para a conciencia e expresión cultural resulta necesario abordar o coñecemento, estudo e comprensión de distintos estilos e xéneros artísticos e das principais obras e producións culturais e artísticas; a aprendizaxe das técnicas e recursos; o desenvolvemento da capacidade e intención de expresarse e comunicar ideas, experiencias e emocións propias; a potenciación da iniciativa, a creatividade e a imaxinación propias de cada individuo de cara á expresión das propias ideas e sentimentos; o interese, aprecio, respecto, gozo e valoración crítica das obras artísticas e culturais; a promoción da participación na vida e a actividade cultural da sociedade na que se vive; e por último, o desenvolvemento da capacidade de esforzo, constancia e disciplina para a creación de calquera produción artística de calidade.

5. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As medidas de atención á diversidade na educación secundaria obrigatoria deben estar orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado, ao logro dos obxectivos desta etapa educativa e á adquisición das competencias correspondentes, e non poderán, en ningún caso, supoñer unha discriminación que lle impida alcanzar os devanditos obxectivos e competencias, e a titulación correspondente.

A atención educativa á diversidade enténdese como o conxunto de medidas e accións deseñadas coa finalidade de adecuar a resposta educativa ás diferentes características, potencialidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses e situacións sociais e culturais do alumnado. Estas medidas e accións implican a toda a comunidade educativa e deben concretarse en propostas curriculares e organizativas que teñan en conta a pluralidade de todas e cada unha das alumnas e alumnos.

Trátase de conseguir que todas as persoas consigan acadar o máximo desenvolvemento persoal e social, polo que é necesario facilitarlles unha educación adaptada ás súas singularidades, que garanta a igualdade efectiva de oportunidades, ofrecéndolles os recursos necesarios.

Habitualmente achamos nos diversos grupos alumnas e alumnos que manifestan problemas para seguir o ritmo normal do curso. Isto pódese deber a diversas causas: carencias arrastradas de cursos anteriores, problemas de aprendizaxe por limitacións de calquera tipo, falta de interese ou de integración, etc.

Un dos casos que máis se deben ter en conta, dentro do capítulo de persoas con limitacións de aprendizaxe que deben ser atendidas con recursos especiais, é o do **alumnado procedente de países nos que non se fala a lingua galega**, pois sen dúbida o descoñecemento do idioma de ensino é unha primeira e importante dificultade para enfrontarse á materia.

É preciso contar con ferramentas que busquen, nun primeiro momento, a integración plena deste alumnado nas aulas de LGL, e, nun segundo momento, lles faciliten a adquisición gradual das claves do idioma e as ferramentas para o seu manexo instrumental e o coñecemento da súa gramática.

Un problema de partida é a enorme diversidade de casos que se poden dar en alumnado de procedencia foránea, que podemos agrupar do seguinte xeito:

a) Alumnos de procedencia lingüístico-cultural dispar, con coñecementos moi elementais ou inexistentes dun idioma vehicular común que poida servir para a comunicación co profesorado e cos compañeiros.

Dentro deste grupo diferenciaríamos:

a-1) Aqueles que carecen por completo dunha lingua vehicular que sirva de medio transmisor no noso ámbito (galego, castelán, francés, inglés...). Adoitan entrar neste caso alumnos de orixe árabe, oriental, Europa do leste, África...

a-2) Aqueles alumnos que, procedentes das mesmas latitudes, posúen rudimentos dunha lingua que pode actuar como vehicular (galego, castelán, francés...).

b) Alumnos procedentes do resto do Estado, de Iberoamérica ou de países próximos de Europa, que teñen o galego, o portugués ou ben o castelán como lingua propia. Neste grupo incluíriáanse alumnos do grupo a) con coñecementos amplos dalgún destes idiomas.

Existen aínda outros factores que, ao combinalos cos anteriores, complican máis o panorama. Son o nivel académico global no que se incorporan ao instituto e o número de cursos de LGL que teñan realizado antes, que os fornecerá dun maior ou menor grao de coñecemento da nosa lingua e de integración co resto do alumnado.

En consonancia con estas dificultades e, sobre todo, coa complexísima casuística que se dá no ámbito da diversidade, a adaptación da Programación Xeral será en moitos casos unha prerrogativa e un traballo de cada profesor/a, que será quen deba diagnosticar a situación de partida de cada alumno en base a unha avaliación inicial, e a partir de aí desenvolver estratexias de integración e de aprendizaxe con actuacións personalizadas, que por norma xeral implicarán unha redución dos contidos e das esixencias con relación ao previsto na Programación Xeral.

Obviamente, a aplicación das medidas que se programen estará supeditada á atención xeral ao grupo, sempre prioritaria. No caso de tratarse dun grupo de alumnos problemático ou de baixo nivel, a atención que requiren os alumnos do ámbito da diversidade pode verse limitada. Polo contrario, de tratarse dun grupo de bo nivel, o ambiente de traballo e a solidariedade poden axudar enormemente a que estas persoas progresen na materia.

Para Lingua e Literatura de ESO, contéplanse actividades de atención á diversidade no propio libro do alumnado, contra o final de cada unha das unidades. A maiores, poderán usarse materiais (como a Proposta didáctica do libro de texto) para facilitar o traballo co alumnado que presenta meirandes dificultades de aprendizaxe. As ditas actividades están adecuadas ao currículo vixente para cada nivel da ESO e non alteran os seus obxectivos, competencias clave, contidos, estándares de aprendizaxe avaliábeis e criterios de avaliación, senón que os adaptan para dar resposta aos diferentes ritmos de aprendizaxe e ás características individuais e os estilos de aprendizaxe que poida presentar o alumnado.

6. INSTRUMENTOS E PROCEDIMENTOS DE AVALIACIÓN PARA A ESO

6.1. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A) OBSERVACIÓN:

A.1. **Intervencións:**

As intervencións abranguen un amplo espectro de participacións orais na aula durante o desenvolvemento da mesma (respostas a preguntas xerais ou particularizadas, aclaracións a outros compañeiros, aplicación de coñecementos adquiridos para solucionar dificultades que poidan xurdir...). Esta avaliación será computada polo profesor no decurso dos períodos lectivos.

A.2. **Exercicios de aula:**

Durante as sesións académicas aos alumnos poderáselles encargar realizar traballos ou exercicios de diversa índole propostos polo profesor, colectivos ou individuais, con resolución oral ou escrito ou no taboleiro.

A.3. **Exercicios externos:**

Son actividades realizadas polos alumnos en solitario, fóra da actividade regrada no centro, a proposta do profesor, relacionados cos contidos tratados na aula (comentarios, test, elaboracións de textos de diverso tipo...). A realización destes exercicios poderá ser voluntaria ou obrigada, segundo o criterio do profesor, e a corrección dos mesmos pode ser xeral ou apenas seleccionando algúns alumnos. En todo caso procurárase que todos os alumnos teñan un mínimo de exercicios avaliados por avaliación.

B. PROBAS DE LECTURA DE LIBROS

B.1. **probas de libros de lectura obrigada** (por trimestre) 10% da nota avaliación trimestral.

Ao longo de cada trimestre os alumnos deberán demostrar a lectura de, como mínimo, un libro proposto pola profesora ou profesor, segundo o método que considere máis conveniente (lista aberta, lista pechada, lectura obrigada...). Da lectura deste libro deberán dar conta nunha proba específica (oral ou escrita, segundo o criterio do profesor). A nota obtida nesta proba será o 10% da nota de avaliación do trimestre correspondente.

B.2. **Probos de libros de lectura voluntaria** (nota final)

Para alén das descritas arriba, os profesores poderán realizar outras probas (orais ou escritas) sobre DOUS libros escollidos polo alumno de maneira voluntaria entre os LIBROS propostos pola profesora ou profesor de entre os que figuran na programación ou doutros, ao seu criterio. Correspondéndolle a cada libro 0'50 puntos. como puntuación máxima que se sumará á nota final, resultante da media dos tres trimestres. Como consecuencia as lecturas voluntarias terán como máximo un valor de 1 punto que se agrega á nota final de curso.

En caso de o profesor ou a profesora optar por realizar de modo oral as probas de lectura obrigada poderá, nesa mesma proba, avaliar a capacidade do alumno no que respecta aos contidos do bloque 1: *Expresión oral: oír e falar*. que corresponde a un 10% da nota total do trimestre.

De non se faceren as probas dos libros obrigados de maneira oral seguirase o punto D. que segue para a comprobación das destrezas do bloque 1.

C) PROBAS ESCRITAS:

Diferéncianse dúas categorías de probas escritas habituais mais unha con carácter extraordinario ou excepcional.

C.1. Exames trimestrais (ordinarios):

Os exames serán probas xerais que todos os alumnos dunha aula deberán realizar na mesma data (salvo casos excepcionais xustificados). Neles farase unha comprobación dos estándares ESTABLECIDOS PARA O TRIMESTRE escolléndose, a criterio do profesor, aqueles que sexan máis significativos para comprobar a consecución da adquisición de capacidades básicas. En cada avaliación deberá realizarse como mínimo un exame, sen prexuízo de que os profesores poidan establecer dous ou máis exames para a avaliación dun trimestre.

A valoración destes exames será equivalente ao 70% da nota total da avaliación de cada trimestre.

C.2. Exame final e exame extraordinario de setembro

Unicamente as alumnas e alumnos que non acaden a media de 5 puntos ao se calcular a media das notas dos trimestres terán que realizar un exame final para superar a materia correspondente ao curso.

Este exame será deseñado para comprobar a consecución das capacidades básicas e realizarase no mes de xuño, en data por determinar. Neste caso **a nota obtida na proba escrita será a nota final do curso.**

No caso de non superar a proba final de xuño os alumnos poderán presentarse á proba extraordinaria de setembro nas datas que marcar a X. De Estudos. Como no de xuño o exame será deseñado para comprobar a consecución das capacidades básicas e **nota obtida na proba extraordinaria, escrita, será a nota final do curso.**

D) PROBAS ORAIS: 10% da nota da avaliación trimestral

A proba de competencia oral poderá realizarse, á parte das notas de aula tomadas sobre o bloque 1, a través da comprobación de lectura de libros obrigados, nos casos en que os profesores decidan realizala de forma oral ou mediante a realización de exposicións orais, en presenza dos seus compañeiros, sobre un contido ou un aspecto da programación oficial, segundo o criterio do profesor ou profesora.

En calquera dos casos a exposición oral permitirá á profesora ou profesor avaliar o desenvolvemento das capacidades da alumna ou alumno no que respecta aos contidos do Bloque 1 (Falar e escoitar). Na avaliación da exposición ou proba oral entrarán a se considerar tanto os aspectos teóricos da presentación como os lingüísticos orais, (adequación ao nivel, vocabulario, claridade expositiva, fonética, corrección gramatical, etc.) como a claridade expositiva e a capacidade de controlar as propias emocións durante a exposición. É así que se avaliarán estándares de aprendizaxe (e os contidos

correspondentes) como os referidos á capacidade de uso e planificación do discurso oral, os referidos ao discurso oral espontáneo, á argumentación e os da revisión do proceso de elaboración así como os referidos á procura e contraste de información, planificación e presentación de discursos orais.

7. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

Aínda que a avaliación dos alumnos debe considerarse como o resultado final do proceso de ensino-aprendizaxe ou como mínimo como o resultado de cada ano académico, os alumnos serán avaliados, como se ven facendo desde hai tempo, durante cada ano académico, en tres períodos ou etapas. Estes tres diferentes momentos correspóndense coas tres avaliacións tradicionais: a 1ª avaliación, na semana do 16 ao 19 de decembro; a 2ª avaliación, na semana do 30 ao 31 de marzo e 3ª avaliación, nas semanas do 19 ao 22 de xuño.

7.1. AVALIACIÓNS PARCIAIS

Como indica o texto do decreto de 29 de xuño de 2015, en cada avaliación os profesores deben outorgar a cada alumno unha nota (numérica e conceptual no presente modelo) para definir o grao de consecución do proceso de aprendizaxe de cada un dos membros do alumnado. Seguindo este método, a nota de cada avaliación procederá dos resultados obtidos pola alumna ou alumno a través dos diversos instrumentos de avaliación definidos arriba no apartado correspondente desta programación.

A nota numérica será o resultado obtido da suma dos diversos procedementos de avaliación arriba indicados. **O Procedemento de “traballo na aula”, con todas as súas modalidades ten un valor máximo do 10% da nota da avaliación . Os exames escritos trimestrais representan o 70% do total da nota do trimestre. O libro de lectura obrigada en cada avaliación, valerá outro 10% e a nota obtida na comprobación de competencia oral suporá o 10% restante.**

7.2. AVALIACIÓN FINAL

A nota final do curso resultará da media aritmética dos resultados das tres avaliacións.

Os alumnos que obtiveren 5 ou máis puntos desta media aritmética das notas trimestrais estarán aprobados e non terán que realizar ningunha proba escrita máis (exame final). Os alumnos con notas igual ou superior ao 5 que teñan realizado as probas de lectura voluntaria de libros sumarán o resultado desa proba á nota final de curso.

Se a media das tres avaliacións é unha nota inferior a 5 puntos, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria (exame final). Porén, se a nota media fose de 4 e ao longo do curso tivese realizado proba de un ou dous libros voluntarios, a puntuación obtida, poderá sumarse á media e, de ser igual ou superior a 5 o resultado final, aprobar sen ter que presentarse ao exame final.

Se a nota dunha ou máis avaliacións trimestrais é igual ou inferior a 3 non se realizará a media final aínda que a media der 5 ou mais puntos. Neste caso a alumna ou alumno deberá facer o exame final, pero se só ten unha das avaliacións (a 1ª ou a 2ª, non a terceira) suspensa o profesor poderá darlle a escoller entre ir ao exame final con toda a materia ou presentarse só a esa avaliación suspensa

7.3. CRITERIOS DE CORRECCIÓN ESCRITA:

Os seguintes criterios son aplicábeis a todas as probas, exercicios, traballos e demais actividades escritas que os alumnos entreguen ao longo do curso.

Por cada falta de ortografía, morfosintáctica ou léxico-semántica poderase descontar entre 0'10 e 0'50 até un máximo de un 20% da puntuación total do exame ou proba escrita ou, nalgúns casos concretos, dalgunha das preguntas en concreto. En todo caso, no exame ou proba escrita especificarase o criterio aplicado.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE

8.1. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: PLANIFICACIÓN

1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes
4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe do alumnado.
7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.

8.2. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: MOTIVACIÓN DO ALUMNADO

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Propón situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.
7. Promove a reflexión dos temas tratados.

8.3. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: DESENVOLVEMENTO DO ENSINO

1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala

preguntas aclaratorias; pon exemplos...

3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.

4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.

5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.

6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.

7. Desenvolve os contidos de forma ordenada e comprensible para o alumnado.

8. Propón actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.

9. Propón actividades grupais e individuais.

8.4. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO-APRENDIZAXE

1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.

2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.

3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.

4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.

5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.

6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.

7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.

8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.

9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.

10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.

11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais.

3º DA ESO

1.CONTIDO

Bloque 1. *Comunicación oral. escoitar e falar.*

- 1.1 Comprensión e interpretación de textos orais propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención ás entrevistas, noticias, crónicas e reportaxes.
- 1.2 escoita crítica e reflexiva ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación, con especial atención aos programas de carácter informativo: noticias reportaxes e crónicas.
- 1.3 Comprensión, interpretación e valoración de textos expositivos e argumentativos.
- 1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais usados no ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas).
- 1.5 Desenvolvemento de habilidades de escoita cunha actitude de interese, cooperación e respecto ante as intervencións orais, sobre todo en exposicións do profesorado ou do alumnado.
- 1.6 Valoración das producións orais emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.
- 1.7 Participación activa en situacións propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión.
- 1.8 Coñecemento, uso e aplicación de técnicas e estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso nas prácticas orais formais e informais.
- 1.9 Construción de discursos adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas de interese persoal ou social da vida cotiá e académica.
- 1.10 Coñecemento e aplicación, con axuda das TIC, de técnicas e estratexias para a produción de textos orais sobre temas de actualidade.

Bloque 2. *Comunicación escrita. Ler e escribir*

- 2.1 Uso de técnicas de análise do contido e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.
- 2.2 Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos.
- 2.3 Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación e distinción dos contidos informativos e das opinións en entrevistas, crónicas e reportaxes.
- 2.4 Comprensión e interpretación dos textos propios do ámbito académico, especialmente os expositivos e explicativos (enciclopedias, webs educativas e outros materiais de consulta).
- 2.5 Identificación do tema e dos subtemas, a estrutura comunicativa das mensaxes e a intención do emisor dos textos expositivos e explicativos.
- 2.6 Uso case autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter, organizar e seleccionar a información.
- 2.7 Actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto, para detectar prexuízos e discriminacións.
- 2.8 Lectura fluída en voz alta respectando os patróns fonéticos do galego.
- 2.9 Produción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, intervencións en foros.

2.10 Producción, en soporte papel ou dixital, de textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente, entrevistas, crónicas e reportaxes.

2.11 Producción, en soporte papel ou dixital, de textos expositivos do ámbito académico a partir da información obtida na biblioteca ou outras fontes de documentación.

2.12 Planificación, produción e revisión do texto con adecuación, coherencia, cohesión e respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.

2.13 Utilización das TIC para organizar os contidos, mellorar a presentación e corrixir erros.

2.14 Uso das TIC como un medio de comunicación e interrelación social a través da escritura.

Bloque 3. *Funcionamento da lingua.*

3.1 Recoñecemento, explicación e uso de léxico amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

3.2 Recoñecemento e identificación das categorías gramaticais.

3.3 Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras (derivación e composición).

3.4 A fonética e a fonoloxía do galego con especial atención a posibles interferencias.

3.5 Uso progresivo, autónomo e eficaz dos dicionarios, das bibliotecas e doutras fontes de consulta en diferentes soportes, especialmente sobre cuestións de uso, de norma e como fonte de obtención de información.

3.6 Coñecemento, aplicación e valoración das normas ortográficas para conseguir unha comunicación eficaz.

3.7 Uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión textual.

3.8 Recoñecemento das funcións sintácticas e das unidades que as desempeñan de cara á mellora da construción de textos orais e escritos con emprego dunha terminoloxía axeitada.

3.9 Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os presentativos, secuenciadores de adición, e mais dos mecanismos de cohesión textual como a referencia interna de tipo léxico.

3.10 Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios. Elaboración de textos tendendo a estes valores.

3.11 Recoñecemento e delimitación na intención comunicativa expresada.

3.12 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, relacionados cos Elementos Transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.

3.13 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.

Bloque 4. Lingua e sociedade.

4.1 Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e sinal de identidade dun pobo.

4.2 O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega, afirmando o plurilingüismo.

4.3 A lusofonía.

4.4 Situación sociolingüística do galego, observación da situación sociolingüística en canto a usos e actitudes no contorno máis próximo (aula, barrio), con aproximación aos prexuízos lingüísticos máis evidentes.

4.5 O proceso de normalización, desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecemento do xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

4.6 A orixe e formación da lingua galega. Etapas da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916, e análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

4.7 Situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.

4.8 Os prexuízos lingüísticos.

4.9 Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar, uso normalizado da variante dialectal propia da zona e utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

Bloque 5. Educación literaria.

5.1 Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

5.2 Selección, lectura autónoma e comentario de textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.

5.3 Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.

5.4 Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos literarios representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.

5.5 Consulta de fontes básicas de información e familiarización coas TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.

5.6 (Re)creación de textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

2. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. *Comunicación oral. escoitar e falar.*

- 1.1 Comprender e interpretar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, o datos relevantes de textos orais dos medios de comunicación audiovisual.
- 1.2 Identificar o propósito comunicativo en textos orais dos medios de comunicación, analizar criticamente os seus contidos e interpretar as connotacións e mensaxes discriminatorias implícitas.
- 1.3 Comprender, interpretar e valorar textos orais expositivos e argumentativos.
- 1.4 Comprender textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito académico (presentacións, relatorios, intervencións en mesas redondas) e identificar as ideas principais e secundarias, o propósito comunicativo implícito ou explícito, e diferenciar as explicacións dos argumentos.
- 1.5 Coñecer e usar as normas de cortesía nas intervencións orais propias e alleas da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas.
- 1.6 Valorar as producións emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.
- 1.7 Participar activamente en situación propias do ámbito académico e de interese para o alumnado que xeren intercambio de opinión.
- 1.8 Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais ou informais, de forma individual ou en grupo.
- 1.9 Producir discursos breves e comprensibles, nun rexistro neutro, informal ou máis culto, sobre temas da vida cotiá ou académica.
- 1.10 Coñecer e aplicar, con axuda das TIC, técnicas e estratexias para realizar exposicións orais planificadas.

Bloque 2. *Comunicación escrita. Ler e escribir.*

- 2.1 Aplicar técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.
- 2.2 Comprender e interpretar textos da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos.
- 2.3 Comprender e interpretar escritos propios dos medios de comunicación e distinguir entre información e opinión en entrevistas, crónicas e reportaxes.
- 2.4 Comprender e interpretar textos de carácter académico, especialmente os expositivos e explicativos: enciclopedias, webs educativas e outros materiais de consulta.
- 2.5 Identificar o tema, os subtemas e a estrutura comunicativa dos textos expositivos e explicativos.
- 2.6 Usar, de maneira case autónoma, os recursos que ofrecen as bibliotecas e outros recursos relacionados coas TIC para obter, organizar e seleccionar información.
- 2.7 Manifestar unha actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto, para detectar prexuízos e discriminacións.
- 2.8 Ler en voz alta, de xeito fluído, e respectar os patróns fonéticos do galego.
- 2.9 Producir, en formato papel ou dixital, textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, intervencións en foros.
- 2.10 Producir, en soporte papel ou dixital, textos xornalísticos informativos e de opinión, fundamentalmente, entrevistas, crónicas e reportaxes.
- 2.11 Producir, en soporte papel ou dixital, textos expositivos do ámbito académico: informes, proxectos sobre tarefas académicas das distintas materias curriculares.

- 2.12 Planificar producir e revisar textos con adecuación, coherencia, cohesión e con respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.
- 2.13 Utilizar as TIC para organizar os contidos, mellorar a presentación e corrixir as producións escritas.
- 2.14 Utilizar as TIC como un medio de comunicación e interrelación social a través da escritura.

Bloque 3. Funcionamento da lingua.

- 3.1. Recoñecer e explicar os valores de léxico temático e da fraseoloxía.
- 3.2. Aplicar os coñecementos sobre as distintas categorías gramaticais na elaboración de textos escritos e orais. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras e as posibilidades de combinación para crear novas palabras para crear novos elementos léxicos. Recoñecer e usar adecuadamente a fonética da lingua galega.
- 3.3. Usar progresiva, autónoma e eficazmente os dicionarios, as bibliotecas e outras fontes de consulta para resolver dúbidas e progresar na aprendizaxe.
- 3.4. Aplicar as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.
- 3.5. Analizar e usar correctamente a puntuación.
- 3.6. Recoñecer, usar e explicar as funcións sintácticas oracionais e as unidades que as desempeñan.
- 3.7. Recoñecer en textos de diversa natureza e usar nas producións propias os diferentes conectores textuais e os principais mecanismos de cohesión.
- 3.8. Sintetizar o contido e identificar a estrutura de textos. Elaborar producións propias segundo estes parámetros.
- 3.9. Comprender o sentido global e a intención comunicativa de textos orais e escritos.
- 3.10. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.
- 3.11. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.

Bloque 4. Lingua e sociedade.

- 4.1 Valorar as linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer a importancia da lusofonía e incorporar ferramentas en rede desta comunidade cultural.
- 4.2 Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega.
- 4.3 Coñecer as principais iniciativas normalizadoras, adquirir vínculos positivos cara ao uso do galego e asumir a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.
- 4.4 Recoñecer os principais elementos na orixe e formación da lingua galega, así como identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua desde os seus inicios ata 1916.

- 4.5 Describir a situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.
- 4.6 Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.
- 4.7 Identificar e clasificar as variantes diastráticas do galego, recoñecer os trazos da variedade estándar da lingua galega, valorala como variante unificadora e apreciar a variante diatópica propia.

Bloque 5. Educación literaria.

- 5.1 Identificar e comprender as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.
- 5.2 Seleccionar, ler autonomamente e comentar textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e relacionar o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.
- 5.3 Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.
- 5.4 Elaborar traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.
- 5.5 Consultar fontes básicas de información e familiarizarse cos recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.
- 5.6 Crear ou recrear textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

3. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. *Comunicación oral. escoitar e falar.*

LGB1.1.1. Comprende o sentido global e identifica a intención comunicativa e a estrutura de textos orais dos medios de comunicación audiovisual (entrevistas, crónicas, reportaxes).

LGB1.1.2 Interpreta textos orais e traslada a información relevante a esquemas ou resumos.

LGB1.2.1 Diferenza as ideas principais e as secundarias e identifica a intención comunicativa de programas de carácter informativo: noticias, reportaxes, crónicas.

LGB1.2.2 Compara o tratamento da mesma noticia en diferentes medios de comunicación e extrae conclusións a partir das coincidencias e diferenzas atopadas.

LGB 1.2.3 Reflexiona sobre as mensaxes e rexeita usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos e discriminacións.

LGB1.3.1 Identifica as ideas principais e secundarias dun texto oral expositivo ou argumentativo, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.

LGB1.3.2 Recoñece a intención comunicativa dos textos.

LGB1.3.3 Diferenza as explicacións dos argumentos.

LGB1.4.1 Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas dentro do ámbito académico e elabora un esquema ou resumo.

LGB1.4.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra.

LGB1.5.1 Coñece, aprecia e usa as normas que rexen a cortesía na comunicación oral (intervén na quenda que lle corresponde, respecta as opinións e recoñece e rexeita a linguaxe discriminatoria).

LGB1.5.2 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume) e o significado dos trazos máis característicos da linguaxe non verbal.

LGB 1.6.1 Aprecia a emisión dunha pronuncia galega correcta, recoñece os erros de produción oral propia e allea coa práctica habitual de autovaliación e propón solucións para melloralas.

LGB 1.6.2 Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á maneira de pronunciar a lingua galega.

LGB 1.6.2 Usa a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.

LGB 1.7.1 Participa activamente en debates ou coloquios, respecta as regras de interacción, intervención e cortesía, manifesta as súas opinións e respecta as dos demais.

LGB 1.7.2 Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións do moderador nos debates e coloquios.

LGB 1.7.3 Avalía as intervencións propias e alleas.

LGB 1.7.4 Respecta as quendas de palabra, o espazo, xesticula de xeito adecuado, escoita activamente os demais e usa fórmulas de saúdo e despedida.

LGB 1.8.1 Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.

LGB 1.8.2 Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas ou formais respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das 7 vogais, n velar, fonema fricativo palatal xordo).

LGB 1.8.3 Emprega nas intervencións orais expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada

LGB 1.8.4 Fai uso dos aspectos prosódicos da linguaxe non verbal (a presentación, a posta en escena, os xestos, a mirada), manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e diríxese ao auditorio con autoconfianza e seguridade.

LGB 1.8.5 Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.

LGB 1.8.6 Adecúa a súa pronuncia á finalidade da práctica oral.

LGB 1.8.7 Recoñece e avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos.

LGB 1.9.1 Participa en conversas informais nos que intercambia información e expresa a súa opinión.

LGB 1.9.2 Desenvólvese correctamente en situacións da vida cotiá que implique solicitar unha información ou un servizo.

LGB 1.9.3 Utiliza as fórmulas de tratamento e as regras de cortesía axeitadas ao destinatario e á situación comunicativa.

LGB 1.9.4 Realiza e explica resumos ou exposicións académicas sinxelas.

LGB 1.10.1 Consulta os medios de información dixitais para seleccionar contidos relevantes e incorporalos ás súas producións.

LGB 1.10.2 Emprega as TIC para facer as súas presentacións máis claras e atractivas visualmente.

Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.

LGB 2.1.1 Usa técnicas de síntese do contido dos textos: subliñados, esquemas, resumos.

LGB 2.1.2 Usa técnicas de ampliación e organización da información: táboas, cadros, gráficos e mapas conceptuais.

LGB 2.1.3 Busca e asimila o significado de palabras do rexistro formal e incorpóraas progresivamente ao seu vocabulario.

LGB 2.1.4 Relaciona a información explícita e implícita dun escrito en función do contexto.

LGB 2.2.1 Comprende e interpreta textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión, regulamentos.

LGB 2.2.2 Identifica os trazos característicos dun escrito (tipografía, distribución de espazos, escollas léxicas) coa tipoloxía textual: convocatoria, actas de reunión, regulamentos.

LGB 2.3.1 Comprende e interpreta textos xornalísticos, fundamentalmente en entrevistas, crónicas e reportaxes.

LGB 2.3.2 Distingue entre os contidos informativos e as opinións que se expresan nos textos xornalísticos.

LGB 2.4.1 Comprende e interpreta textos propios do ámbito académico, especialmente os expositivos e explicativos elaborados a partir da información obtida nas bibliotecas.

LGB 2.4.2 Consulta fontes xerais (enciclopedias) e especializadas (monográficos e webs temáticas) para ampliar a información e mellorar o coñecemento da mensaxe.

LGB 2.4.3 Interpreta, deduce e explica a información que aparece en diagramas, gráficas e mapas conceptuais.

LGB 2.5.1 Interpreta o sentido global e compón o esquema xerarquizado das ideas de textos expositivos e explicativos.

LGB 2.5.2 Identifica a estrutura comunicativa das mensaxes escritas e a intención do emisor.

LGB 2.6.1 Aplica correctamente o sistema de procura na biblioteca e nos buscadores de internet para obter, organizar e seleccionar información.

LGB 2.7.1 Identifica e expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.

LGB 2.7.2 Recoñece e evita usos lingüísticos que transmiten prexuízos ou mensaxes discriminatorias.

LGB 2.8.1 Le en voz alta, de xeito fluído e respecta a fidelidade ao texto.

LGB 2.8.2 Respecta os patróns fonéticos do galego (fonética sintáctica, entoación) e emprega a dicción e o ritmo axeitado á lectura do texto.

LGB 2.9.1 Produce, en formato papel ou dixital, textos da vida cotiá ou das relación sociais, segundo os modelos propostos na aula: convocatorias, actas de reunións, intervencións en foros.

LGB 2.10.1 Produce, en soporte impreso ou dixital, textos xornalísticos, fundamentalmente, entrevistas, crónicas, reportaxes.

LGB 2.11.1 Produce, en soporte impreso ou dixital, textos expositivos e explicativos sobre distintas materias curriculares elaborados a partir de información obtida en bibliotecas e outras fontes de información.

LGB 2.11.2 Usa correctamente elementos formais nos traballos académicos: citas bibliográficas, índices, paxinación, notas ao pé de páxina, organización de títulos, capítulos...

LGB 2.12.1 Planifica a composición dos escritos en función do tipo de texto e da situación comunicativa para redactar textos adecuados, coherentes e ben cohesionados.

LGB 2.12.2 Redacta borradores, utiliza esquemas, árbores ou mapas conceptuais para planificar e organizar os seu escritos.

LGB 2.12.3 Consulta fontes de información en distintos soportes para seleccionar contidos relevantes que posteriormente reelaborará e incorporará ao seu escrito.

LGB 2.12.4 Utiliza o rexistro lingüístico adecuado en función da situación comunicativa e do ámbito de uso.

LGB 2.12.5 Usa elementos lingüísticos e discursivos para acadar a coherencia e cohesión interna (conectores, tratamento de formas verbais).

LGB 2.12.6 Revisa os textos de xeito gradual para resolver dificultades de contido (temática e estrutura) e de forma (cuestións tipográficas, ortográficas e gramaticais).

LGB 2.13.1 Usa as TIC (procesadores de textos, correctores ortográficos) para organizar os contidos, mellorar a presentación e facilitar a corrección dos textos escritos.

LGB 2.14.1 Coñece e utiliza as ferramentas TIC para intercambiar opinións sobre escritos alleos e escribir e dar a coñecer os propios en blogs, redes sociais de lectores e escritores.

Bloque 3. Funcionamento da lingua.

LGB 3.1.1 Selecciona o léxico e as expresións axeitadas en contextos comunicativos de uso formal da lingua.

LGB 3.2.1 Produce textos orais e escritos de diferentes xéneros cun correcto uso das distintas categorías gramaticais.

LGB 3.2.2 Identifica e explica os usos e valores das categorías gramaticais relacionándoas coa intención comunicativa e a tipoloxía textual.

LGB 3.3.1 Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.

LGB 3.3.2 Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación.

LGB 3.4.1 Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega.

LGB 3.5.1 Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en diferentes soportes, resolven as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe.

LGB 3.6.1 Emprega textos orais e escritos e respecta as normas gramaticais.

LGB 3.7.1 Revisa os textos para puntuar correctamente.

LGB 3.8.1 Recoñece e explica nos textos as funcións sintácticas oracionais e diferenza os elementos que as desempeñan.

LGB 3.9.1 Identifica, explica e usa distintos conectores, así como outros mecanismos que lle achegan cohesión a un texto.

LGB 3.10.1 Determina o tema, delimita a estrutura e identifica a progresión temática en producións propias e alleas. Elabora textos nos que ten en conta os parámetros anteriores.

LGB 3.11.1 Interpreta o sentido de textos orais e escritos, identifica a intención comunicativa e a recoñece a postura de cada emisor.

LGB 3.12.1 Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis... recensión de libros e películas, obras de teatro...) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos Elementos Transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.

LGB 3.13.1 Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.

Bloque 4. Lingua e sociedade.

LGB 4.1.1 Valora a lingua como medio de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo e amósase capaz de explicar a súa postura.

LGB 4.1.2 Distingue entre bilingüismo e diglosia e aplica estes termos de forma axeitada á realidade galega.

LGB 4.1.3 Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e amósase capaz de explicar a súa postura.

LGB 4.1.4 Coñece as linguas que forman parte da nosa familia lingüística.

LGB 4.1.5 Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e a importancia desta na vida social e económica galega.

LGB 4.1.6 Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en lingua portuguesa (buscadores e enciclopedias).

LGB 4.2.1 Describe e analiza a situación sociolingüística de Galicia.

LGB 4.2.2 Analiza gráficas sobre o uso do galego segundo a idade das persoas.

LGB 4.2.3 Identifica os castelanismos nas producións lingüísticas e depura estes elementos no seu propio discurso.

LGB 4.3.1 Coñece as principais iniciativas normalizadoras da lingua galega.

LGB 4.3.2 Comprende o concepto normalización e explica o proceso normalizador do galego.

LGB 4.3.3 Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.

LGB 4.4.1 Recoñece os principais elementos na orixe e formación da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.

LGB 4.4.2 Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.

LGB 4.4.3 Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.

LGB 4.4.4 Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.

LGB 4.4.5 Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916.

LGB 4.5.1 Coñece a lexislación estatal e autonómica que regula a utilización do galego e a súa promoción.

LGB 4.6.1 Coñece o que é un prexuízo, detecta e analiza a presenza de prexuízos de carácter sociocultural e sociopolítico cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.

LGB 4.7.1 Identifica e clasifica as variantes diastráticas do galego.

LGB 4.7.2 Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega e valóraa como variante unificadora.

LGB 4.7.3 Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.

Bloque 5. Educación literaria.

LGB 5.1.1 Identifica as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

LGB 5.1.2 Comprende e explica razoadamente as distintas épocas e períodos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e sinala os seus principais trazos característicos.

LGB 5.2.1 Selecciona, seguindo criterios razoados, textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 para a súa lectura.

LGB 5.2.2 Le autonomamente obras ou textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relacións co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGB 5.2.3 Comenta, de forma guiada, textos de obras da Literatura galega desde a Idade Media ata 1916, sinala os seus trazos característicos definitorios e relacións co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGB 5.2.4 Compara textos literarios dunha mesma época ou período ou de diferentes épocas e períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico da época(s)/ período(s).

LGB 5.3.1 Le expresiva, comprensiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.

LGB 5.3.2 Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916 e escribe/debate, argumentadamente, sobre aspectos literarios básicos destes.

LGB 5.4.1 Elabora traballos individual e/ou colectivamente, nos que se describen e analizan textos representativos da Literatura Galega desde a Idade Media ata 1916.

LGB 5.5.1 Consulta fontes de información básicas para a realización de traballos sinxelos e cita axeitada destas.

LGB 5.5.2 Emprego de diferentes recursos básicos das TIC para a realización de traballos sinxelos e cita axeitada destes.

LGB 5.6.1 Crea ou recrea textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.

LGB 5.6.2 Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.

4. TEMPORALIZACIÓN

1ª AVALIACIÓN

BLOQUE 5: EDUCACIÓN LITERARIA: COMPETENCIAS (CCL, CCEC, CD).

6 sesións.

B5.1. Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

- A Galicia medieval.
- A literatura medieval. Os cancioneros. Autores e intérpretes.
- A lírica medieval: cadro da lírica profana e relixiosa.
- A cantiga de amigo: orixe, características temáticas e valores simbólicos.
- Recursos formais nas cantigas de amigo.
- Tipos de cantigas de amigo. Escolma de textos.
- A pegada das cantigas de amigo: escolma.
- A cantiga de amor: orixe, características temáticas e recursos formais.
- Tipos de cantigas de amor: cantigas de refrán e cantigas de mestría. Escolma de cantigas de

amor.

- A pegada das cantigas de amor: escolma.
- As cantigas de escarnio e maldicir: temas e recursos formais. Escolma
- Lírica relixiosa: as cantigas de Santa María.
- Xéneros menores: pastorelas, tenzóns e prantos.
- Prosa medieval.

B5.2. Lectura autónoma e comentario de textos representativos da literatura galega da Idade Media.

- Comentario guiado dunha cantiga de amigo, dunha de amor, escarnio e maldicir ou de Santa María.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos poéticos representativos da literatura galega desde a Idade Media ata 1916.

B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega desde a Idade Media ata 1916.

B5.5. Consulta de fontes básicas de información e familiarización coas TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.

B5.6. Recreación de textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: cantiga de amigo e de amor.

BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR (CCL, CAA, CSC,CSIEE)2 sesións

B 1.1 Visionamento e escoita de textos orais propios dos medios de comunicación como reportaxes, documentais ou entrevistas.

- Medios de comunicación orais: a radio e a televisión.
- Características dos textos xornalísticos na radio.
- Os textos xornalísticos na televisión.
- Funcións da televisión.
- A manipulación informativa.
- Comprensión, interpretación e resumo de textos orais da literatura medieval.

B1.2. Escoita crítica e reflexiva ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación, con especial atención aos programas de carácter informativo: noticias reportaxes e crónicas.

B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita cunha actitude de interese, cooperación e respecto ante as intervencións orais.

B1.9. Construción de discursos adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas da vida educativa.

- Expresión oral: descrición da vida literaria medieval.
- Expresión oral: simulación dunha conversa propia da vida cotiá.
- Expresión oral: debate informal sobre un tema de interese persoal tratado na lectura e exposición de conclusións.

BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR: (CCL, CSC, CAA, CD) 4 sesións

B2.8. Lectura fluída en voz alta respectando os patróns fonéticos do galego.

- Lectura en voz alta.
- Lectura expresiva e comprensiva

B2.1. Uso de técnicas de análise do contido e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.3. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación e distinción dos contidos informativos e das opinións en entrevistas, crónicas e reportaxes.

- Os xornais (impresos e dixitais).
- Compara varios xornais e familiarízase coa súa estrutura.
- Recoñece as pautas xerais de redacción da noticia.
- Analiza o tratamento da mesma información en dous xornais, segundo unhas pautas.
- Diferencia o tratamento informativo do tratamento valorativo en titulares de noticias.

B2.4 Comprensión, interpretación e elaboración dunha exposición sobre as distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

- Comprensión, interpretación e elaboración dunha exposición sobre a literatura da Idade Media.

B2.9. Producción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais.

- Expresión escrita: redacción dunha conversa de chat relacionada co contido da lectura.
- Expresión escrita: redacción dun breve texto descriptivo sobre un personaxe.
- Expresión escrita: elaboración dun cartel para un evento relacionado co contido da lectura.
- Expresión escrita: redacción dun correo electrónico.

B2.10. Producción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios dos medios de comunicación.

- Expresión escrita: redacción dun texto de opinión breve.

B2.12. Planificación, produción e revisión do texto con adecuación, coherencia, cohesión e respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.

- Propiedades do texto: adecuación, coherencia e cohesión.
- A coherencia textual. Factores necesarios para que un texto sexa coherente. O parágrafo
- A adecuación textual

BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA: (CCL,CD, CAA)

11 sesións

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico amplo e preciso.

- As relacións semánticas: de afinidade, de oposición e de xerarquía.
- Tipos de homónimos.
- Campo semántico.
- Familia léxica: regular e irregular.

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Reflexión lingüística: fraseoloxía.
- Reflexión lingüística: familias léxicas.
- Léxico do ámbito da saúde e a sanidade.

B3.2. Recoñecemento e identificación das categorías gramaticais.

- Reflexión lingüística: locucións adverbiais de tempo.

B3.3. Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras (derivación e composición).

- A palabra: lexemas e morfemas.
- Tipos de morfemas: flexivos e derivativos (prefixos e sufixos).
- Tipos de sufixos: alterativos e derivativos.
- Clases de palabras segundo a súa morfoloxía: simples, derivadas, compostas e parasintéticas.
- O substantivo: o xénero e o número. Regras de formación do feminino e do plural.
- Clasificación semántica dos substantivos.
- Lexemas de orixe grega.
- O adxectivo: adxectivos explicativos e especificativos.
- Graos do adxectivo.
- Adxectivos con lexemas diferentes para o comparativo e para o superlativo.
- O grao comparativo. Uso das conxuncións comparativas.

B3.4. A fonética e a fonoloxía do galego con especial atención a posibles interferencias.

- Reflexión lingüística: vogais tónicas.
- O sistema vocálico. Localización e grao de apertura das vogais.
- O sistema consonántico.
- Clasificación dos fonemas consonánticos.
- Definición do fonema vocálico das vogais tónicas en pares diacríticos

B3.5. Uso progresivo, autónomo e eficaz dos dicionarios, especialmente sobre cuestións de uso, de norma e como fonte de obtención de información.

- Emprego do dicionario. Os dicionarios electrónicos.

B3.6. Coñecemento, aplicación e valoración das normas ortográficas para conseguir unha comunicación eficaz.

- O alfabeto: letras e dígrafos.
- Correspondencias entre fonemas e grafías.
- Grafías procedentes doutras linguas.
- Reflexión lingüística: palabras con *h*.

B3.8. Recoñecemento das funcións sintácticas e das unidades que as desempeñan de cara á mellora da construción de textos orais e escritos con emprego dunha terminoloxía axeitada.

- Frase substantiva e frase nominal. Funcións que desempeñan.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temática en textos alleos e propios. Elaboración de textos atendendo a estes valores.

- Análise da estrutura dunha noticia.
- Análise, coa axuda dun cadro, da estrutura dun poema.

B3.11. Recoñecemento e delimitación na intención comunicativa expresada.

- A narración: personaxes, espazo e tempo.
- Estrutura da narración.
- A voz narradora e o punto de vista.
- Lectura crítica dun texto narrativo.
- A descrición.
- Descrición obxectiva e descrición subxectiva.
- Características lingüísticas dos textos descritivos.
- Lectura crítica e comparación de textos literarios descritivos.

BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL,CSC,CD)

3 sesións

B4.1. O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega, afirmando o plurilingüismo. A lusofonía.

- A familia románica ou neolatina.

- A fragmentación do latín vulgar.
- Lusofonía. A nosa lingua irmá: o portugués.
- Linguas de substrato e superestrato

B4.2. Situación sociolingüística do galego, observación da situación sociolingüística en canto a usos e actitudes no contorno máis próximo (aula e barrio), con aproximación aos prexuízos lingüísticos máis evidentes.

- Linguas en contacto: bilingüismo social, bilingüismo individual e diglosia.

B4.4. A orixe e formación da lingua galega. Etapas da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916, e análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

- Historia social da lingua galega: o esplendor.
- Características da lingua medieval.
- Historia social da lingua galega: a decadencia.
- A marxinação do galego na Idade Moderna.
- Galego, lingua maioritaria.
- Historia social da lingua galega: a dignificación.
- Os ilustrados: as primeiras reivindicacións do idioma.
- O Rexurdimento: a recuperación do galego como lingua escrita.

2ª AVALIACIÓN

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA: (CCL, CD, CCEC)

5 sesións.

B5.1. Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

- O Galego Medio: contexto histórico e sociolingüístico dos Séculos Escuros.
- Mostras literarias dos Séculos Escuros (XVI- XVII): literatura culta e literatura popular.
- A Ilustración (século XVIII).
- Os precursores: Xoán Manuel Pintos e Francisco Añón.
- O Rexurdimento: contexto socio-histórico.
- A situación da cultura e da lingua no Rexurdimento.
- O novo pensamento: o galeguismo (o provincialismo, o federalismo, o rexionalismo e o nacionalismo).
- Rosalía de Castro: biografía e obra.
- Rosalía: muller escritora en galego.
- Contexto socio-histórico da obra de Rosalía de Castro.
- *Cantares gallegos*: estrutura, estilo e temáticas.
- *Follas novas*: estrutura, estilo e temáticas.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de textos representativos da literatura galega dos Séculos Escuros e do XIX.

- Lectura comprensiva e comentario de textos do Galego medio.
- Lectura comprensiva e comentario de textos de Rosalía de Castro.

B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega desde os Séculos Escuros ata o XIX.

B5.5. Consulta de fontes básicas de información e familiarización coas TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas.

B5.6. Creación ou recreación de textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballos na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Desenvolvemento do gusto pola escrita mediante o emprego de técnicas para a recreación de textos de ficción.
- Expresión escrita: creación dun texto poético.
- Expresión escrita: creación dun texto narrativo.

BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR (CCL, CAA, CSC) 2 sesións.

B1.1. Comprensión, interpretación e resumo de textos orais dos medios de comunicación (entrevistas, reportaxes) e do ámbito académico (exposicións e argumentacións).

B1.4 Preparación de debates sobre diferentes temas para favorecer o respecto ante as intervencións orais dos demais e practicar as estratexias necesarias para falar en público.

B1.9 Construción de discursos orais adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas de interese social ou persoal da vida cotiá e educativa usando a fonética galega correcta e amosando unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela

BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR: (CCL, CSC, CAA, CD) 3 sesións.

B2.4 Comprensión, interpretación e elaboración dunha exposición sobre a literatura dos Séculos Escuros e do século XIX.

B2.9. Producción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: convocatorias, actas de reunión e intervencións en foros.

- Redacción dunha conversa de chat relacionada co contido da lectura.
- Redacción dun correo electrónico.
- Redacción dunha acta.
- Redacción dun regulamento.

B2.10. Producción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente crónicas.

- Redacción dun texto de opinión breve.

B2.12. Planificación, produción e revisión do texto con adecuación, coherencia, cohesión e respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.

- Propiedades do texto: adecuación, coherencia e cohesión.
- A coherencia textual. Factores necesarios para que un texto sexa coherente. O parágrafo.
- A adecuación textual.
- Expresión escrita: emprego dos conectores textuais.
- Empregar diversos conectores vistos na unidade para redactar un texto breve a partir dun plano.

BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA: (CCL,CD, CAA)

8 sesións.

B3.1 Léxico relacionado coa flora. As árbores. Fraseoloxía: frases feitas relacionadas coas árbores

- Léxico relacionado co libro e as bibliotecas.
- Léxico relacionado coas tecnoloxías.

B3.2 Reflexión lingüística:

- Verbos irregulares.

- Formas nominais do verbo.
- O infinitivo conxugado: definición, formas e uso.
- As perífrases verbais: definición e valores.

B3.6 Ortografía e regras de acentuación

- Os grupos consonánticos bl, cl, fl, gl, pl, tl.
- Os grupos -ct-, -cc-.
- O grupo [ks].
- As sílabas: sílaba tónica e sílaba átona.
- Ditongo.
- Tritongo.
- Hiato.
- Acentuación de *i, u* en hiato.
- Regras xerais de acentuación: palabras agudas, graves e esdrúxulas.
- Outros casos: monosílabos, adverbios rematados en *-mente*, vogais *i* e *u* tónicas, palabras compostas e pronomes interrogativos.

B3.7. Uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión textual.

- Mecanismos de cohesión textual. Puntuación.
- O punto (punto e seguido, punto e á parte e punto final).
- Os puntos suspensivos.
- A coma.
- O punto e coma.
- Os dous puntos.
- Os puntos suspensivos.

B3.8. Recoñecemento das funcións sintácticas e das unidades que as desempeñan de cara á mellora da construción de textos orais e escritos con emprego dunha terminoloxía axeitada.

B3.9 A cohesión textual.

- Os mecanismos de cohesión textual: repetición de palabras, substitución de palabras, deíxe, puntuación e nexos ou conectores.
- Mecanismos de cohesión textual.
- Repetición de palabras.
- Substitución de palabras (por sinónimos, hiperónimos, pronomes, adverbios, circunloquios e elipses).

B3.11 O diálogo.

- Estilo directo e estilo indirecto.
- Os verbos máis usuais no estilo indirecto.
- Lectura comprensiva dun cómic.
- A banda deseñada: características.
- A elipse narrativa.
- Os tipos de plano e o ángulo de visión.
- As palabras das bandas deseñadas.

BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL,CSC,CD)

3 sesións.

B4.2. Situación sociolingüística do galego, observación da situación sociolingüística en canto a usos e actitudes no contorno máis próximo (aula e barrio), con aproximación aos prexuízos lingüísticos máis evidentes.

- Linguas en contacto: bilingüismo social, bilingüismo individual e diglosia.
- Descrición da situación sociolingüística de Galicia atendendo ás causas dos prexuízos lingüísticos.
- Análise da distribución do uso do galego en función da idade e da zona xeográfica a partir de gráficos.
- Análise das consecuencias da alternancia de códigos no que respecta ao status da lingua minorizada como «lingua oculta».

B 4.4 Historia social da lingua galega: a decadencia.

- A marxinação do galego na Idade Moderna.

- Galego, lingua maioritaria.
- Historia social da lingua galega: a dignificación.
- Os ilustrados: as primeiras reivindicacións do idioma.
- O Rexurdimento: a recuperación do galego como lingua escrita.
- Distribución social das linguas no século XIX.
- Análise da situación sociolingüística do galego ao longo da súa historia.

B4.5. Situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español. Lexislación lingüística:

- Lei de Normalización Lingüística.
- O Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega.

B4.6. Prexuízos lingüísticos.

- Reflexión oral sobre os prexuízos lingüísticos na actualidade.
- Formación da imaxe social das linguas.
- Linguas en contacto: prexuízos lingüísticos.

3ª AVALIACIÓN

BLOQUE 5: EDUCACIÓN LITERARIA. (CCL, CCEC, CD)

6 sesións.

B5.1. Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.

- Manuel Curros Enríquez: biografía e obra.
- *Aires da miña terra*: liñas temáticas.
- *O divino sainete*.
- Eduardo Pondal: biografía e obra.
- *Queixumes dos pinos*: o celtismo, o ossianismo, a natureza e a virilidade.
- Os Eoas.
- Lingua e estilo na obra de Pondal.
- A Galicia de finais do século XIX e comezos do século XX.
- A poesía de «Entre dous séculos».
- O popularismo: Valentín Lamas Carvajal, Benito Losada e Manuel Leiras Pulpeiro.
- O academicismo: Evaristo Martelo Paumán, Florencio Vaamonde Lores e Alberto García Ferreiro.
- A prosa e o teatro anteriores ás Irmandades da Fala: contexto sociohistórico.
- A novela: Marcial Valladares e Antonio López Ferreiro.
- O relato: Valentín Lamas Carvajal, Heraclio Pérez Placer e Francisco Álvarez de Nóvoa.
- O teatro. A Escola Rexional de Declamación.

B5.2. Selección, lectura autónoma, comprensiva e comentario de textos representativos da literatura galega de finais do século XIX e principios do XX.

- Lectura comprensiva e comentario de textos de Curros Enríquez.
- Lectura comprensiva e comentario de textos de Eduardo Pondal.

B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega dos Séculos Escuros e do XIX.

B5.5. Consulta de fontes básicas de información e familiarización coas TIC para a realización de traballos e cita axeitada destas

B5.6. Creación ou recreación de textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Desenvolvemento do gusto pola escrita mediante o emprego de técnicas para a recreación de textos de ficción.
- Expresión escrita: creación dun texto poético.
- Expresión escrita: creación dun texto narrativo.

BLOQUE 1: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR. (CCL, CAA, CSC) 2 sesións.

B1.1 Comprensión, interpretación e resumo de textos orais da literatura do século XIX e principios do século XX.

B 1.4 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais usados no ámbito educativo (presentacións, relatorios en intervencións en mesas redondas).

B1.8 Lectura fluída en voz alta respectando os patróns fonéticos do galego.

- Lectura comprensiva e expresiva de textos do século XIX.

B 1.10 Coñecemento e aplicación, con axuda das TIC, de técnicas e extratexias para a produción de textos orais sobre temas de actualidade ou que son materia de estudo nesta avaliación

BLOQUE 2: COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR. (CCL, CAA, CSC) 4 sesións.

B2.4. Comprensión e interpretación dos textos propios do ámbito educativo, especialmente os expositivos e explicativos (enciclopedias, webs educativas e outros materiais de consulta).

- Lectura comprensiva de textos expositivo e informativos.
- Comprensión, interpretación e elaboración dunha exposición sobre a literatura do século XIX

B2.5. Identificación do tema e dos subtemas, a estrutura comunicativa das mensaxes e a intención do emisor dos textos expositivos e explicativos.

- O texto informativo.
- O contido.
- A estrutura.
- A expresión: claridade e sinxeleza, concisión e propiedade.

B2.6. Uso case autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter, organizar e seleccionar a información.

- O libro e as bibliotecas.

B2.7. Actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto, para detectar prexuízos e discriminacións.

- Expresión textual: redacción dunhas recomendacións ante a violencia de xénero.
- A linguaxe non sexista.
- Alternativas ao uso do masculino como xenérico.
- Fórmulas adecuadas segundo o rexistro e tipo de texto.

B2.9. Produción, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida:

- Redacción dunha conversa de chat relacionada co contido da lectura.
- Redacción dun correo electrónico.
- Redacción dun texto instrutivo-informativo a partir de pictogramas.

B2.10. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios dos medios de comunicación, fundamentalmente, entrevistas.

- Redacción dun texto de opinión breve.

B2.12. Planificación, produción e revisión do texto con adecuación, coherencia, cohesión e respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.

- Propiedades do texto: adecuación, coherencia e cohesión.
- A adecuación textual.

- A coherencia textual. Factores necesarios para que un texto sexa coherente.

BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA. (CCL,CD, CAA)

12 sesións.

B 3.1. léxico:

- Léxico relacionado cos peixes.
- Léxico relacionado cos sentidos e a acción.
- Léxico relacionado coas vacacións

B 3.2. Preposicións e locucións preposicionais.

- A frase preposicional.
- O adverbio. Locucións adverbiais.
- A frase adverbial.
- Reflexión lingüística: a clase de palabras.
- As conxuncións e as locucións conxuntivas: coordinantes, subordinantes e oracionais.
- As interxeccións.

B3.6 O acento diacrítico.

- Palabras con acento diacrítico.
- A diérese.
- Formas verbais con diérese.
- Uso das maiúsculas e minúsculas.
- Maiúsculas e emprego do til.

B3.8. Recoñecemento das funcións sintácticas e das unidades que as desempeñan de cara á mellora da construción de textos orais e escritos con emprego dunha terminoloxía axeitada.

B3.9 A deíxe: deíxe de persoa, de espazo e de tempo.

- Os nexos ou conectores textuais.
- Conectores aditivos, opositivos e causais ou consecutivos.
- Os nexos ou conectores textuais II.
- Conectores textuais de espazo e tempo.
- Conectores organizadores do discurso.

BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE. (CCL,CSC,CD)

3 sesións.

B4.3. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecemento do xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso e consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

- O proceso de normalización lingüística.
- Linguas en contacto: alternancia e mestura de códigos.
- Lingua oculta.
- Interferencias lingüísticas.
- A norma estándar.

B4.7. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar, uso normalizado da variante dialectal propia da zona e utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

- A variación e as variedades lingüísticas.
- Variación social.
- Variación situacional.
- As xergas.
- O seseo, a gheada e outros trazos fonéticos do galego.

5. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

1. Comprende o sentido global e a intención comunicativa dun texto, recoñece as ideas principais e secundarias e traslada a información relevante a esquemas e resumos.
2. Comprende, interpreta e identifica diferentes tipos de textos (expositivos, argumentativos, xornalísticos).
3. Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais.
4. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas ou formais cun léxico rico e variado, respectando as regras morfosintácticas da lingua galega así como a súa fonética, usando o infinitivo conxugado, a fraseoloxía adecuada e coidando a interacción.
5. Produce escritos coherentes, cohesionados, respectando as regras morfosintácticas, aplicando correctamente as normas ortográficas e os signos de puntuación.
6. Consulta fontes de información en distintos soportes para seleccionar contidos relevantes que posteriormente reelaborará e incorporará ó seu escrito.
7. Usa correctamente nos traballos académicos citas bibliográficas, índices, paxinación, notas ao pé da páxina, organización de títulos, capítulos...
8. Recoñece e avalía erros (castelanismos, repetición de conectores, pobreza léxica, puntuación inadecuada...) nos discursos propios e alleos.
9. Identifica, explica e usa distintos conectores así coma outros mecanismos que lle acheguen cohesión a un texto.
10. Recoñece e explica o procedemento de creación de palabras, os tipos de palabras segundo a súa morfoloxía e as relacións semánticas entre elas.
11. Recoñece e explica nos textos as funcións sintácticas oracionais e diferenza os elementos que as desempeñan.
12. Coñece as linguas que forman parte da nosa familia lingüística.
13. Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona.
14. Describe e analiza a situación sociolingüística de Galicia.
15. Distingue entre bilingüismo e diglosia e aplica estes termos de forma axeitada á realidade galega.
16. Identifica e clasifica as variantes diastráticas do galego.
17. Comprende o concepto de normativización e explica o proceso normalizador do galego e valora a importancia de contribuír individual e socialmente a el.
18. Recoñece os principais elementos da orixe e formación da lingua galega desde os seus inicios ata 1916 e os acontecementos relevantes da historia social da lingua.
19. Identifica e explica as distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes ata 1916.
20. Comenta de forma guiada obras da literatura galega desde a Idade Media ata 1916.
21. Coñece e sabe usar as palabras fundamentais e frases feitas dos campos semánticos da saúde e a sanidade, o tempo meteorolóxico, as árbores, o libro e as bibliotecas, as novas tecnoloxías, os peixes, os sentidos e a acción e as vacacións.

22. Coñece a morfoloxía, usos e funcións dos distintos tipos de palabras (substantivos, adxectivos, determinantes, pronomes persoais, verbos, perífrases verbais, preposicións, adverbios, conxuncións e interxeccións).
23. Identifica e sabe describir os diferentes fonemas da lingua galega.
24. Usa co corrección os diferentes grupos consonánticos do galego e coñece as regras de uso dos ditos grupos.
25. Identifica e sabe distinguir ditongos, tritongos e hiatos.
26. Coñece e sabe aplicar as regras de acentuación da lingua galega.
27. Usa con corrección as maiúsculas e minúsculas.

6. RECUPERACIÓN DA MATERIA DO NIVEL INFERIOR SUSPENSA

Os alumnos de 3º con LGL de 1º, 2º ou ambos os niveis da ESO suspensa poderán escoller entre dous métodos para superar o nivel do curso anterior.

1. Aprobarán os niveis inferiores da ESO os alumnos que superen as dúas primeiras avaliacións con notas iguais ou superiores ao cinco.
2. Poderán, ademais, presentarse a exames específicos sobre os contidos e destrezas do nivel pendente de aprobar na convocatoria específica que estableceza a X.E. do centro prevista durante o mes de abril.

Os alumnos serán atendidos, ben no horario de aula ben noutros momentos, segundo a disponibilidad do profesor ou profesora do nivel, para resolver as dúbidas ou carencias que o alumno queira consultar ou o profesor detecte no desenvolvemento da actividade diaria na aula. Tamén, a criterio do profesor ou profesora, poderanse proporcionar ao alumno ou alumna materiais complementarios que lle faciliten o repaso ou práctica dos contidos e destrezas do nivel aínda non superado. Os alumnos de 3º con LGL de 1º ou 2º ou ambos os niveis da ESO suspensa poderán escoller entre dous métodos para superar o nivel do curso anterior.

7. PROPOSTA DE LIBROS DE LECTURA PARA 3º DA ESO

A lista serve como referencia para a profesora ou profesor do nivel. En todo caso pode establecer un número limitado de títulos para escoller ou establecer un título obrigado para cada avaliación dentre os títulos citados abaixo ou outros que considere oportunos e adecuado.

A besta moura, **Antoni García Llorca**, Galaxia
Agardarei por ti en África, **Blanca Álvarez**, Planeta / Oxford
A lei da rúa, **Susan E. Hinton**, Alfaguara.
A lei das ánimas, **Carlos G. Reigosa**, Galaxia.
A modelo descalza, **Jordi Sierra i Fabra**, Galaxia.
Anagnórise, **Mª Victoria Moreno**, Galaxia.
A praia dos afogados, **Domingo Villar**, Galaxia.
Ariadna, **Xosé Miranda**, Xerais.
A memoria da chuvia, **Pedro Feijoo**, Xerais.
A sombra cazadora, **Suso de Toro**, Xerais.
A sombra descalza, **An Alfaya**, Xerais
As confesións de Carlota Doyle. **Avi**, Galaxia
As lágrimas de Shiva, **César Mallorquí**, Rodeira

As sete mortes, **Carlos Vila Sexto**, Galaxia
Asústate, **Merche**, **Fina Casalderrey**, Xerais
Cabeza de pelouro, **Jean-Paul Nozière** Galaxia
Calquera noite pode saír o sol, **Joaquim Micó**, Galaxia
Camiños de auga. **Núñez Singala**. Galaxia.
Cartas de inverno, **Agustín Fernández Paz**, Xerais
Chamando ás portas do ceo. **Jordi Sierra i Fabra**, Rodeira
Comedia bífida, **Manuel Núñez Singala**, Galaxia
Conta as estrelas. **Lois Lowry**. Planeta-Oxford
Cordelúa, **Elia Barceló**, Rodeira
Cousas, **A.D.Rodríguez Castelao**, Galaxia
Debuxos no muro, **Aurora Rúa**, Galaxia
De mel e fel, **Patxi Zubizarreta**, Xerais
Diario dun xove maniático, **Aidan Macfarlane**, **Ann McPerson**, Xerais
Dragal, **Elena Gallego**. Xerais
Fuxe sen mirar atrás, **Luis Leante**. Rodeira
Legado nos ósos, **Dolores Redondo**, Xerais
Marxinados, **Pepe Carballude**. Galaxia
Mecanoscrito de segunda orixe, **Manuel de Pedrolo**, Galaxia
Memoria da chuvia. **Pedro Feijoo**. Xerais
Mentira. **Care Santos**. Rodeira
Menú de enganos, **Núñez Singala**, Galaxia.
Non hai noite tan longa, **Agustín Fernández Paz**, Xerais
Nun lugar chamado guerra, **Jordi Sierra i Fabra**, Galaxia
O centro do labirinto, **Agustín Fernández Paz**, Xerais
O cero escuro, **An Alfaya**, Tambre.
O corazón da branca de neve, **Francisco Castro**, Galaxia
Ofrenda á tormenta, **Dolores Redondo**, Xerais
O gardián invisible, **Dolores Redondo**, Xerais.
O inferno de Marta, **Pasqual Alapont**, Xerais
O lobishome de Candeán. **Paula Carballeira**
Ollos de auga, **Domingo Villar**, Galaxia.
O misterio de Portomarín. **Antía Yáñez Rodríguez**. Galaxia
Orballo da mañá, **David D. Vázquez Álvarez**, Baía Edicións
Os fillos do mar, **Pedro Feijoo**, Xerais
O segredo de Marco Polo, **Francisco Castro**, Galaxia
O tesouro das ánimas, **Conchi Regueiro**, Baía
O último traballo do señor Luna. **César Mallorquí**. Rodeira
Os nenos da varíola. **María Solar**. Galaxia
Palabras envelenadas, **Maite Carranza**, Rodeira
Pel de lobo. **Xosé Miranda**. Xerais
Quen matou a Inmaculada de Silva?, **Marina Mayoral**, Xerais
Rebeldes, **S. H. Hinton**, Alfaguara
Reencontro, **Fred Uhlman**, Xerais
Sete caveiras, **Elena Gallego Abad**, Xerais
Tristes armas, **Marina Mayoral**, Xerais
Unha historia familiar, **Christine Nöstlinger**, Oxford
Unha presa de terra, **Marilar Aleixandre** Ir Indo Edicións
Úrsula, a maior, **Alice Vieira**, SM
Veleno tinto, **Ramón Carredano Cobas**, Xerais
Verdade, **Care Santos**, Rodeira

*Vintedous segundos. **Eva Mejuto**. Xerais*

4º ESO

1.CONTIDOS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

- B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.
- B1.2. Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.
- B1.3. Comprensión e interpretación de textos orais expositivos e argumentativos do ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).
- B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa
- B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.
- B1.6. Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.
- B1.7. Producción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.
- B1.8. Escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.
- B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.
- B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas
- B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.
- B1.12. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.
- B1.13. Valoración da lingua oral como un instrumento de aprendizaxe e de relación social.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

- B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.
- B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.
- B2.3. Comprensión e interpretación de textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.
- B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.
- B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.
- B2.6. Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.
- B2.7. Lectura crítica e reflexiva que permita identificar usos lingüísticos discriminatorias.
- B2.8. Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.
- B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados,

coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

- B2.10. Utilización das TIC para corruxir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.
- B2.11. Producción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.
- B2.12. Producción, en soporte impreso ou dixital, de cartas á dirección e columnas de opinión
- B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.
- B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.

BLOQUE 3 FUNCIONAMENTO DA LINGUA

- B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.
- B3.2. Recoñecemento e uso das formas verbais da lingua galega e das perífrases.
- B3.3. Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras.
- B3.4. A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias (apertura das vogais de grao medio, o n velar ou a entoación).
- B3.5. Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa.
- B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.
- B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.
- B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.
- B3.9. Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os de causa e consecuencia, os de condición e hipótese e os conclusivos, e máis dos mecanismos de cohesión textual.
- B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.
- B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos
- B3.12. Adecuación dos textos en función do contexto, do tema e do tipo de texto.
- B3.13. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.
- B3.14. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada

BLOQUE 4 LINGUA E SOCIEDADE

- B4.1. Valoración das linguas como medios de relación interpersonal e de sinal de identidade dun pobo.
- B4.2. O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade.
- B4.3. A lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.
- B4.4. Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución
- B4.5. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.
- B4.6. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.
- B4.7. Situación sociolingüística e legal das linguas de España.
- B4.8. Prexuízos lingüísticos
- B4.9. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

- B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.
- B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.
- B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.
- B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade
- B5.5. Consulta de fontes de información variadas e de recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.
- B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

2.CRITERIOS DE AVALIACIÓN

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.1. Identificar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, a tese e os argumentos de textos propios dos medios de comunicación audiovisual.

B1.2. Comprender e analizar textos expositivos e publicitarios, diferenciar neles información, opinión e persuasión.

B1.3. Comprender e interpretar textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).

B1.4. Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais.

B1.5. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas

B1.6. Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

B1.7. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

B1.8. Manifesta una actitude crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.

B1.9. Realizar exposicións orais planificadas e claras de traballos e de informacións de actualidade, coa axuda das TIC.

B1.10. Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas

B1.11. Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

B1.12. Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.

B2.13. Valorar a lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe e nas relacións sociais.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Empregar estratexias e técnicas que faciliten a lectura comprensiva e crítica dos textos

B2.2. Comprender e interpretar textos escritos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.

B2.3. Comprender e interpretar textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.

B2.4. Comprender e interpretar textos argumentativos.

B2.5. Comprende e interpreta textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.

B2.6. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.

B2.7. Identificar os usos lingüísticos que conteñan prexuízos ou mensaxes discriminatorias.

B2.8. Usar e seleccionar materiais de consulta das bibliotecas e doutras fontes de información impresa ou en formato dixital.

B2.9. Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

B2.10. Empregar as TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

B2.11. Producir, respectando as súas características formais e de contido, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos tanto en formato papel como dixital: laborais, administrativos e comerciais.

B2.12. Producir, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.

B2.13. Producir en soporte impreso ou dixital textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

B2.14. Valorar a escritura como un instrumento moi útil na aprendizaxe, nas relacións sociais e no desenvolvemento do individuo.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecer e explicar os valores de léxico preciso de diferentes categorías gramaticais, así como da fraseoloxía.

B3.2. Recoñecer e usar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega.

B3.3. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras, os valores dos morfemas e as súas posibilidades combinatorias para crear novos termos e identificar a súa procedencia grega ou latina.

B3.4. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.

B3.5. Usar eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, para resolver dúbidas, para progresar na aprendizaxe autónoma e para enriquecer o propio vocabulario.

B3.6. Aplica e valora as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

B3.7. Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.

B3.8. Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polo verbos.

B3.9. Recoñecer, explicar e usar os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.

B3.10. Identifica adecuadamente en textos alleos e propios a estrutura, a construción e xustificación dos parágrafos, a vinculación e progresión temáticas, e elabora textos de acordo con estes parámetros.

B3.11. Identificar e explicar os trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

B3.12. Xustifica a adecuación dos textos, en función do contexto, do tema e do xénero e elabora producións propias cunha adecuación apropiada.

B3.13. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.

B3.14. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.1. Valorar as linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer e describir o papel da lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.

B4.2. Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados así como ás tendencias de evolución.

B4.3. Identificar os elementos do proceso normalizador e adquirir vínculos positivos cara ao seu uso asumindo a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.

B4.4. Recoñecer os principais elementos de evolución da lingua galega, así como identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da súa historia social, e sinalar as distintas etapas desde 1916.

B4.5. Describir a situación sociolingüística e legal das linguas de España.

B4.6. Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.

B4.7. Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificar e comprender os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.2. Seleccionar, ler autonomamente e comentar obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade e relaciona o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.

B5.3. Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.4. Elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.5. Consultar fontes de información variadas e recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.

B5.6. Crear ou recrear textos de intención literaria partindo das características dos traballos na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

3. ESTÁNDARES DE AVALIACIÓN

LGB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias debates ou declaracións, determina o tema e recoñece a intención comunicativa do/da falante.

LGB1.1.2. Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais, o tema, así como a idea principal e as secundarias.

LGB1.1.3. Analiza criticamente tanto a forma como o contido de noticias, debates e procedentes dos medios de comunicación e recoñece a validez dos argumentos.

LGB1.2.1. Distingue entre opinión e persuasión en mensaxes publicitarias orais e identifica as estratexias de enfatización.

LGB1.2.2. Analiza os elementos verbais dos textos orais: no plano fónico (xogos fónicos), no plano morfosintáctico (condensación, concisión e economía) e no plano léxico-semántico (léxico connotativo, simbólico e atractivo para o receptor).

LGB1.2.3. Analiza os elementos non verbais, en especial a imaxe (mensaxe icónica) e o son (diálogo, ruídos e música), en anuncios publicitarios ou outro tipo de comunicacións orais.

LGB1.3.1. Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito educativo e elabora un esquema ou resumo.

LGB1.3.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra dunha opinión ou postura.

LGB1.4.1. Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.

LGB1.5.1. Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.

LGB1.5.2. Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.

LGB1.5.3. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada e posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.

LGB1.6.1. Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.

LGB1.6.2. Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.

LGB1.6.3. Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.

LGB1.7.1. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

LGB1.7.2. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das sete vogais, n velar e fonema fricativo palatal xordo).

LGB1.7.3. Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.

LGB1.7.4. Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.

LGB1.8.1. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes discriminatorias que proveñen dos medios de comunicación.

LGB1.8.2. Rexeita argumentadamente os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.

LGB1.9.1. Planifica a produción oral, estrutura o contido, revisa os borradores e esquemas.

LGB1.9.2. Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.

LGB1.9.3. Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.

LGB1.9.4. Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada e posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.

LGB1.9.5. Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.

LGB1.10.1. Recoñece erros (incoherencias, repeticións, ambigüidades, pobreza léxica, erros fonética e entoación inadecuada) nos discursos propios e alleos para evitalos nas súas producións.

LGB1.11.1. Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións das persoas interlocutoras.

LGB1.11.2 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.

LGB1.12.1. Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais.

LGB2.13.1. Identifica e describe os valores da lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe, así como para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

LGB2.1.1. Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais).

LGB2.1.2. Aplica os coñecementos lingüísticos propios (gramaticais e léxicos) e recursos alleos (dicionarios e outras fontes de documentación) para solucionar problemas de comprensión.

LGB2.1.3. Elabora o esquema xerarquizado de ideas dun texto.

LGB2.1.4. Deduce información global do texto a partir de contidos explícitos e implícitos.

LGB2.1.5. Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.

LGB2.2.1. Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

LGB2 2.2. Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego, contrato, nómina e vida laboral), administrativo (carta

administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).

LGB2.3.1. Comprende textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.

LGB2.3.2. Interpreta a información de mapas, gráficas, diagramas.

LGB2.4.1. Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.

LGB2.4.4.2. Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.

LGB2.5.1. Diferencia os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.

LGB2.5.2. Valora a intención comunicativa dun texto xornalístico e distingue entre información, opinión e persuasión.

LGB2.6.1. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios).

LGB2.6.2. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes persuasivas que proveñen dos medios de comunicación.

LGB2.7.1. Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.

LGB2.7.2. Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos textos de medios de comunicación con especial atención á publicidade.

LGB2.8.1. Selecciona contidos, analiza información e extrae conclusións a partir da consulta de materiais en distintos soportes.

LGB2.8.2. Sérvese dos recursos que ofrecen as bibliotecas ou as TIC para integrar os coñecementos adquiridos nos seus escritos.

LGB2.9.1. Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o seu discurso (diferentes tipos de esquemas e mapas conceptuais).

LGB2.9.2. Utiliza o rexistro adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo.

LGB2.9.3. Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.

LGB2.9.4. Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sérvese das ferramentas lingüísticas ao seu alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicarlas correctamente.

LGB2.9.5. Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos do texto é correcta e que non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.

LGB2.10.1. Usa as TIC para a corrección dos textos: corrector ortográfico do procesador de textos, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas no estudo da lingua galega.

LGB2.10.2. Usa procesadores de textos para mellorar a presentación dos seus escritos, especialmente na presentación dos seus traballos educativos, atendendo a cada unha das funcionalidades de cada elemento: encabezamento e pé de páxina, numeración de páxinas, índice, esquemas etc.

LGB2.10.3. Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios, de coñecemento doutros alleos e de intercambio de opinións.

LGB2.11.1. Produce, respectando as súas características formais e de contido, e en soporte tanto impreso como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).

LGB2.12.1. Crea, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.

LGB2.13.1. Elabora, en soporte impreso ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

LGB2.13.2. Crea, en soporte impreso ou dixital, un texto argumentativo propio a partir dun tema dado sen documentación previa.

LGB2.13.3. Sintetiza a información e resume textos argumentativos sen repetir nin parafrasear o texto de partida.

LGB2.14.1. Identifica e describe os valores da escritura non só como una ferramenta para organizar os pensamentos senón tamén como un instrumento para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

LGB3.1.1. Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.

LGB3.1.2. Recoñece, explica e usa fraseoloxía diversa da lingua galega nas súas producións orais e escritas.

LGB3.2.1. Recoñece e usa correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega e distingue os diversos tipos.

LGB3.3.1. Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.

LGB3.3.2. Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación léxica.

LGB3.3.3. Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas palabras.

LGB3.3.4. Identifica a procedencia grega ou latina de prefixos e sufixos habituais no uso da lingua galega.

LGB3.4.1. Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao n velar.

LGB3.5.1. Usa eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa, para resolver dúbidas, e para progresar na aprendizaxe autónoma e para ampliar o seu vocabulario.

LGB3.6.1. Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega nos discursos orais e escritos.

LGB3.6.2. Recoñece o valor funcional e social das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

LGB3.7.1. Analiza e usa correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.

LGB3.8.1. Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.

LGB3.8.2. Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos.

LGB3.8.3. Respecta a orde correcta dos elementos da estrutura sintáctica galega.

LGB3.8.4. Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.

LGB3.8.5. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.

LGB3.9.1. Recoñece, explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.

LGB3.10.1. Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.

LGB3.10.2. Xustifica argumentadamente a división en parágrafos de textos propios e alleos.

LGB3.10.3. Identifica a progresión temática en textos propios e alleos.

LGB3.10.4. Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e empregando os mecanismos de progresión temática.

LG3.11.1. Identifica e describe a estrutura e os trazos lingüísticos dos diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos, e aplícaos nas producións propias.

LGB3.11.2. Recoñece nun texto, e emprega nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.

LGB3.12.1. Xustifica a adecuación das producións en función do contexto, do tema e do xénero textual.

LGB3.12.2. Elabora producións lingüísticas cunha adecuación apropiada ao contexto, ao tema e ao xénero textual.

LGB3.13.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.

LGB3.14.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

LGB4.1.1. Valora a lingua como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo e argumenta fundamentadamente e cun discurso propio a súa postura.

LGB4.1.2. Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.

LGB4.1.3. Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe describir a súa importancia dentro das linguas do mundo no século XXI.

LGB4.1.4. Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en portugués (buscadores, enciclopedias e portais de noticias).

LGB4.2.1. Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística.

LGB4.2.2. Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual.

LGB4.2.3. Analiza gráficas de distribución de linguas tirando conclusións nas que incorpora os seus coñecementos sociolingüísticos.

LGB4.2.4. Describe a situación sociolingüística de Galicia e emprega a terminoloxía apropiada.

LGB4.2.5. Analiza as tendencias de evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística actual.

LGB4.3.1. Identifica os procedementos de normalización e argumenta axeitadamente a necesidade de continuar con este proceso na lingua galega.

LGB4.3.2. Distingue normativización e normalización e explica axeitadamente cada fenómeno.

LGB4.3.3. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.

LGB4.3.4. Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia.

LGB4.4.1. Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.

LGB4.4.2. Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 e elabora textos expositivos sobre as diferentes etapas.

LGB4.4.3. Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.

LGB4.4.4. Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.

LGB4.4.5. Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916.

LGB4.5.1. Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España e analiza criticamente textos (literarios e xornalísticos), gráficos ou documentos audiovisuais que traten sobre a situación sociolingüística do Estado español.

LGB4.6.1. Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada.

LGB4.6.2. Analiza a opinión propia sobre as linguas, detecta os prexuízos, en caso de os ter, e rebáteos argumentadamente.

LGB4.7.1. Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua galega.

LGB4.7.2. Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.

LGB4.7.3. Valora a lingua estándar como variedade unificadora.

LGB4.7.4. Valora as variedades xeográficas da lingua galega como símbolo de riqueza lingüística e cultural e rexeita fundamentadamente calquera prexuízo sobre a variación diatópica.

LGB4.7.5. Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

LGLB5.1.1. Identifica os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.1.2. Comprende e explica razoadamente os distintos períodos da literatura galega de 1916 ata a actualidade sinalando os seus principais trazos característicos.

LGLB5.2.1. Selecciona, seguindo criterios razoados, obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade para a súa lectura.

LGLB5.2.2. Le autonomamente obras ou textos representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGB5.2.3. Comenta, de forma guiada ou libre, textos de obras da Literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGLB5.2.4. Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período ou períodos.

LGLB5.3.1. Le expresiva, compresiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.3.2. Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade e escribe/debate, argumentadamente, sobre os seus valores literarios.

LGLB5.4.1. Elabora traballos individual e/ou colectivamente nos que se describen e analizan textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.5.1. Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.

LGLB5.5.2. Emprego de diferentes recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.

LGLB5.6.1. Crea ou recrea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.

LGLB5.6.2. Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.

4. TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE

UNIDADE 1

9 SESIÓNS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.12. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.

- Expresión oral: participación activa en conversas.
- Expresión oral: exposición breve.
- Expresión oral: planificación dunha viaxe.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.

- Lectura expresiva e comprensiva: «A miña alma é "brasilega", texto de Sérgio Tannus en *Luzes*.

B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: editorial, columna e artigo de opinión.

- Os xéneros xornalísticos de opinión.
- O editorial.
- O artigo de opinión.
- A columna.

B2.12. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos xornalísticos.

- Redacción dun editorial.

B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

- Expresión escrita: redacción de textos breves.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Riqueza léxica.
- Léxico: as viaxes.

B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.

- Puntuación: punto, coma, punto e coma.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- Orde dos elementos na oración.
- A sintaxe: unidades e funcións.
- As unidades.
- As funcións.
- Subordinación, coordinación e interdependencia.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.4. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

- Historia social da lingua: de 1916 a 1936.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Galicia entre 1916 e 1936.
- Sociedade, economía e política.
- O agrarismo.
- As Irmandades da Fala.
- O Seminario de Estudos Galegos.
- O Partido Galeguista.
- Feitos históricos en Galicia.
- Feitos históricos en España e no mundo.
- Ramón Cabanillas. Biografía.
- A obra literaria de Cabanillas.
- Poesía lírica.
- Poesía narrativa.
- O teatro.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva.

UNIDADE 2

12 SESIÓN

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: reflexión sobre o texto.
- Actividade de expresión oral: simulación dunha conversa propia da vida social.
- Reflexión oral sobre un texto.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.

- Lectura comprensiva dun texto.

B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos.

- Lectura de textos xornalísticos.

B2.8. Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.

- Os xornais dixitais.
- Características dos xornais dixitais.
- Algúns xornais dixitais en galego.

B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

- Aprendemos a redactar I.
- Erros habituais de redacción: ambigüidade e cacofonía ou rima interna.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: o urbanismo e a construción.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Signos de interrogación e exclamación.

B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.

- Puntuación: dous puntos e puntos suspensivos.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- A frase: simple e complexa.
- Frases endocéntricas.
- Frases exocéntricas.
- Estructuras coordinadas.

B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

- A intención do texto: denotación e connotación.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.4. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

Historia social da lingua: de 1936 a 1978.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Os tempos do Grupo Nós.
- Grupo Nós.
- Características do Grupo Nós.
- Castelao. Características da súa obra.
- A obra de Castelao.
- Vicente Risco: Vida e obra.
- Teatro e ensaio.
- A narrativa.
- Otero Pedrayo.
- A obra: temática e claves ideolóxicas; estilo.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «O retrato», en *Retrincos*, Castelao.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: redacción dun breve texto descritivo.
- Expresión escrita: redacción dun texto narrativo.

UNIDADE 3**12 SESIÓNS****BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR**

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: reflexión a partir do texto.
- Expresión oral: elaboración dunha entrevista ficticia.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

- Aprendemos a redactar II.
- Erros habituais de redacción: silepse, anacoluto, elipse e redundancia.

B2.10. Utilización das TIC para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

- O blog.
- As redes sociais. Vantaxes e desvantaxes das redes sociais.

B2.11. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito administrativo.

- Expresión escrita: redacción dunha instancia.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: a administración pública e a cidadanía.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Maiúsculas e minúsculas.
- Casos en que se usan maiúsculas.
- Casos en que se usa inicial minúscula.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- Cláusulas e oracións.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.4. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

- Historia social da lingua: de 1978 á actualidade.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Os tempos do Grupo Nós.
- O Grupo Nós.
- Características do Grupo Nós.
- Castelao. Características da súa obra.
- A obra de Castelao.
- Vicente Risco: Vida e obra.
- Teatro e ensaio.
- A narrativa.
- Otero Pedrayo.
- A obra: temática e claves ideolóxicas; estilo.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «O retrato», en *Retrincos*, Castelao.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: redacción poema.

2º TRIMESTRE

UNIDADE 4

9 SESIÓN

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual.

- escoita e visionamento comprensivo dunha noticia.

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

- escoita comprensiva dunha canción.

B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.

- Aprendemos a escoitar.
- Consellos para escoitar ben.

B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

- Participación activa nun faladoiro.
- Participación activa nun faladoiro sobre as tarefas domésticas.

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: creación dun diálogo a partir do texto.
- Expresión oral: narración.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.
- Actividades de ampliación

B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

- A correspondencia formal.

B2.11. Producción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.

- Expresión escrita: redacción de cartas formais.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: utensilios de cociña e electrodomésticos

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Abreviaturas.
- Siglas.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- O predicado.
- Tipos de cláusulas segundo a natureza do predicado.
- O suxeito.
- Suxeito elidido e suxeito cero.
- Unidades que desempeñan a función de suxeito.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

- O parágrafo I.
- A estrutura interna dos parágrafos

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.2. Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución.

- Situación sociolingüística actual en Galicia.
 - Coñecemento do galego.
- Uso do galego.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Galicia na Guerra Civil e na ditadura (1936-1975).
- A Guerra Civil.
- A posguerra: tempo de represión.
- A oposición ao franquismo.
- Feitos históricos en Galicia.
- Feitos históricos en España e no mundo.
- Literatura do exilio.
- O traballo cultural dos exiliados.
- Luís Seoane: vida e obra.

- Eduardo Blanco Amor.
- A obra narrativa de Blanco Amor.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «A arrasadeira», en Os biosbardos, Eduardo Blanco Amor.
- Actividades de comprensión textual.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: creación dun diálogo en estilo indirecto.

UNIDADE 5

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

- escoita comprensiva e análise de textos orais.

B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.

- Expresión oral: representación dunha escena teatral.
- Expresión oral: exposicións.

B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.

- Avaliamos as nosas producións orais.
- Adecuación.
- Coherencia.
- Cohesión.
- Corrección.
- Prosodia.
- Actitudes.
- Normas de cortesía.
- Posta en escena.

B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

- Participación activa nun debate.
- Participación activa nun debate sobre a xustiza.

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Reflexión a partir do texto de lectural.
- Expresión oral: dramatización de conversas propias da vida social e cotiá.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.

- Lectura comprensiva dun cómic: «Os camiños da vida», de Jacobo Fernández Serrano.
- O teatro.
- O texto teatral.
- A representación teatral.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: a xustiza.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Acrónimos.
- Símbolos.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- complemento directo. Identificación. Unidades que funcionan como CD.
- complemento indirecto. Identificación. Unidades que funcionan como CI.
- complemento axente.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

- O parágrafo II.
- A extensión do parágrafo.
- A extensión da oración.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.5. Situación sociolingüística e legal das linguas de España.

- A situación sociolingüística do Estado español.
- Éuscaro.
- Catalán.
- Astur-leonés.
- Aragonés.
- Aranés.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Narrativa de posguerra.

- Álvaro Cunqueiro: unha vida marcada pola literatura.
- Os mundos narrativos de Cunqueiro.
- A obra poética e teatral de Cunqueiro.
- Ánxel Fole: perfil biográfico.
- A obra narrativa de Fole.
- Novas voces na narrativa.
- A Nova Narrativa Galega.
- Os autores da Nova Narrativa.
- Xosé Neira Vilas.
- Xosé Luís Méndez Ferrín.
- Carlos Casares.
- María Xosé Queizán.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: transformación dun fragmento do texto de lectura.
- Expresión escrita: creación dun cómic.
- Expresión escrita: transformación dun texto teatral en texto narrativo.

UNIDADE 6

12 SESIÓNS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.

- Visionamento comprensivo dunha reportaxe sobre a relación entre a música e a poesía galegas.

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

- escoita de cancións e poemas musicados.
- Procura dun cantar de berce.

B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.

- Expoñemos os nosos coñecementos.
- Contido.
- Expresión.

- Expresión oral: exposicións orais planificadas.

B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

- Participa activamente nun debate.

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: reflexión a partir do texto de lectura.
- Expresión oral: realización dunha enquisa.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.10. Utilización das TIC para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

- Procura de información.
- Consulta de recursos dixitais sobre música e poesía galegas.

B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.

- A música e a poesía.
- A relación entre a música e a poesía.
- Poesía e música galega na actualidade.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: a descrición do carácter.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Porque, porqué, por que.
- Senón, se non.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- O complemento circunstancial.
- O suplemento.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

- Tipos de parágrafos I.

- O parágrafo de enumeración.
- O parágrafo de secuencia.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.3. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

- A planificación lingüística: normativización, normalización e superación de prexuízos.
- Normativización e normalización.
- Planificación lingüística.

B4.6. Prexuízos lingüísticos.

- Prexuízos lingüísticos.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- A poesía galega durante a ditadura.
- Os poetas da Xeración do 36.
- Poetas da Promoción de Enlace.
- Xeración das Festas Minervais ou Xeración dos 50.
- Autores máis salientables da Xeración dos 50.
- Celso Emilio Ferreiro. Biografía.
- A obra de Celso Emilio Ferreiro.
- Temas principais na obra de Celso Emilio Ferreiro.
- Obra poética de Celso Emilio Ferreiro.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «Xaneiro 1972, II», en Onde o mundo se chama Celanova, Celso Emilio Ferreiro.
- Lectura expresiva e comprensiva de «Iirmaus», en Longa noite de pedra, Celso Emilio Ferreiro.
- Actividades de comprensión textual.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: redacción de poemas.

3º TRIMESTRE

UNIDADE 7

12 SESIÓN

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

- escoita comprensiva e análise de textos orais pertencentes aos tres bloques dialectais.

B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

- Participación activa nun debate.

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: recreación dunha conversa imaxinaria a partir do texto de lectura.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. ESCOITAR E FALAR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.

- Lectura comprensiva dun texto argumentativo.

B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

- Expresión escrita: redacción dun texto argumentativo.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: o comercio.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- Hai, aí, aí.
- Haber, a ver.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- O atributo.
- O predicativo.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

- Tipos de parágrafos II.

- O parágrafo de desenvolvemento dunha idea.
- O parágrafo de enunciado / solución.

B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

- Os textos argumentativos. Características e estrutura.
- Análise dun texto argumentativo.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.7. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

- Variación interna das linguas.
- Unha lingua, moitas variedades.
- A variación xeográfica.
- Variación social e situacional.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- A Galicia contemporánea (de 1975 a hoxe).
- Os cambios dende 1975.
- Un novo marco político para Galicia.
- O inicio da normalización do galego.
- Auxe e declive cultural.
- Feitos históricos en Galicia.
- Feitos históricos en España e no mundo.
- A narrativa galega de 1975 á actualidade.
- Panorámica xeral.
- Periodización.
- Temática.
- A consolidación da literatura infantil e xuvenil.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos narrativos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «As cousas», en Que me queres, amor?, Manuel Rivas.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: transformación dun diálogo nun texto teatral.
- Expresión escrita: redacción dun texto breve.

UNIDADE 8**12 SESIÓNS****BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR****B1.12. Participación en interaccións orais.**

- Expresión oral: reflexión a partir do texto de lectura.
- Expresión oral: simulación dunha entrevista de traballo.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR**B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.**

- Actividades de comprensión textual.

B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

- O contrato.
- O currículo.
- Lectura comprensiva de textos propios do ámbito laboral.

B2.8. Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.

- Consulta de información.

B2.11. Producción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral.

- Expresión escrita: transformación dun contrato.
- Expresión escrita: redacción de currículos.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA**B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.**

- Léxico: o mundo do traballo.
- Dúvidas léxicas.
- Vila / pobo.
- Desenvolver / desenrolar.
- Sono / soño.
- Inverter / investir.
- Á parte / aparte.
- Outros pares problemáticos.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- As cláusulas subordinadas: substantivas, adxectivas e adverbiais.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temática en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

- Tipos de parágrafos III.
- O parágrafo de causa / efecto.
- O parágrafo de comparación / contraste.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.7. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

- Elaboración e función da variedade estándar.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- A poesía galega de 1976 á actualidade.
- A ruptura co socialrealismo.
- A xeración dos 80.
- A xeración dos 90.
- Poetas de comezos do século XXI.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos poéticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.
- Lectura expresiva e comprensiva de «Saudemos a morte», en Con pólvora e magnolias, Xosé Luís Méndez Ferrín.
- Lectura expresiva e comprensiva de «Tríptico», en Epiderme de estío, Lucía Novas.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

- Expresión escrita: redacción dun relato breve.
- Expresión escrita: creación dun poema.

UNIDADE 10

12 SESIÓNS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.2. Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.

- Procura de textos orais publicitarios en galego.

- Análise guiada de textos publicitarios.

B1.8. Escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.

- Análise guiada de textos orais publicitarios.

B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.

- Expresión oral: elaboración dun texto oral publicitario.

B1.12. Participación en interaccións orais.

- Expresión oral: representación dunha venda.
- Expresión oral: simulación dunha conversa telefónica.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Actividades de comprensión textual.

B2.6. Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.

- Lectura comprensiva dun texto publicitario.
- Os textos publicitarios.
- Algúns recursos estilísticos.

B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

- Expresión escrita: redacción dun texto coherente a partir dun texto esquemático.

B2.10. Utilización das TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

- Expresión escrita: redacción dun texto publicitario.
- Escribir co procesador de textos.
- A fonte ou tipo de letra.
- O corpo de letra.
- A letra negra e cursiva.
- O interliñado.
- As marxas.
- O sangrado.
- Expresión escrita: emprego do procesador de textos.

B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

- Expresión escrita: transformación do texto publicitario en texto informativo.
- Expresión escrita: redacción dun texto descritivo.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

- Léxico: a gastronomía e os restaurantes.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

- A escrita dos números.
- Números cardinais.
- Números ordinais.
- Os números nos textos formais.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

- Oracións bipolares.
- Oracións coordinadas.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.1. A lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.

- Lusofonía: a súa importancia no século XXI.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- O teatro dende 1973 á actualidade.
- Situación xeral.
- O Grupo Abrente.
- A promoción dos 80.
- A promoción dos 90.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras teatrais representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Escolma de textos.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas de textos teatrais representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

- Lectura expresiva e comprensiva da escolma.

5.GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS E.A. PARA SUPERAR A MATERIA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

1. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.

2. Comprensión da información e intención transmitida mediante diferentes tipos de textos orais e capacidade de indicar as súas características, a súa zona ou o rexistro.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

3. Produción e comprensión de diferentes tipos de textos relacionados coa vida social: textos xornalísticos, textos argumentativos, publicitarios, etc.
4. Presentación adecuada de textos escritos, con respecto polas normas gramaticais e ortográficas, con adecuación á temática, fins, destinatarios, soporte, etc.
5. Produción e presentación de textos escritos mediante o emprego das TIC e adecuación dos ditos textos ás características do medio empregado.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

6. Dominio dos aspectos básicos da fonética e da fonoloxía do galego (apertura de vogais de grao medio, n velar, entoación, etc.). Así como adquisición dunha pronuncia correcta.
7. Coñecemento e utilización adecuada do vocabulario e fraseoloxía dos diferentes campos léxicos tratados ao longo do curso.
8. Identificación da estrutura de diferentes textos, a construción dos parágrafos e a relación entre eles, a progresión temática e a intención comunicativa
9. Coñecemento e uso adecuado das das normas ortográficas, morfosintácticas e léxico-semánticas para a produción de mensaxes na variedade estándar do galego.
10. Recoñecemento e uso reflexivo dos principais nexos e conectores textuais, en particular os de causa e efecto, os de comparación e contraste, etc.
11. Recoñecemento das principais unidades sintácticas: frases, cláusulas e oracións e identificación das funcións e relacións que se producen no seu interior.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

12. Coñecemento das características básicas do contexto histórico e socio-político das diferentes etapas do século XX e XXI e a súa influencia na historia da lingua galega, desde comezos do século XX até a actualidade.
13. Coñecemento das diferentes variedades da lingua galega, así como capacidade de adscribir diferentes mensaxes, de acordo cos seus trazos, á variedade que lle corresponda.
14. Coñecemento dos aspectos fundamentais do proceso de normalización e normativización da lingua galega.
15. Coñecemento da situación sociolingüística do Estado Español e a situación do galego.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

16. Coñecemento das diferentes etapas e movementos da literatura galega desde comezos do século XX até a actualidade coas características principais de cada unha delas e adscripción dos diferentes autores á etapa que lle corresponda.
17. Comprensión e análise de diferentes textos literarios do século XX e XXI a adscripción á súa época ou autor de acordo coas súas características.

18. Coñecemento da obra, e dos autores máis destacados deste período, así como dos seus trazos principais e das súas obras máis importantes.

6.RECUPERACIÓN DOS ALUMNOS COA MATERIA DO NIVEL INFERIOR SUSPENSA

Os alumnos de 4º da ESO con LGL de 3º da ESO suspensa poderán escoller entre dous métodos para superar o nivel do curso anterior.

1. Aprobarán os niveis inferiores da ESO os alumnos que superen as dúas primeiras avaliacións do nivel actual con notas iguais ou superiores ao cinco.
2. No caso de suspender algunha das dúas avaliacións do nivel actual (4º ESO), poderán presentarse ao exame específico sobre os contidos e destrezas do nivel pendente na convocatoria que estableza a X.E. do centro, prevista durante o mes de abril. Os alumnos serán atendidos, ben no horario de aula ben noutros momentos, segundo a disponibilidad do profesor ou profesora do nivel, para resolver as dúbidas ou carencias que o alumno queira consultar ou o profesor detecte no desenvolvemento da actividade diaria na aula. Tamén, a criterio do profesor ou profesora, poderanse proporcionar ao alumno ou alumna materiais complementarios que lle faciliten o repaso ou práctica dos contidos e destrezas do nivel aínda non superado.

Os alumnos de 4º da ESO coa LGL pendente de 2º ou 1º seguirán o método de recuperación recollido nos apartados correspondentes da programación

7.PROSPOSTA DE LIBROS DE LECTURA PARA O NIVEL DE 4º DA ESO.

A lista serve como referencia para a profesora ou profesor do nivel. En todo caso pode establecer un número limitado de títulos para escoller ou establecer un título obrigado para cada avaliación dentre os títulos citados abaixo ou outros que considere oportunos e adecuados.

- Os nenos da variola*, **María Solar**, Galaxia
- Cousas*, **Castelao**, Galaxia
- Si o vello Simbad volvese ás illas*, **Álvaro Cunqueiro**
- A esmorga*, **Eduardo Blanco Amor**, Galaxia
- 20.000 legoas baixo os mares*, **Jules Verne**, Ir Indo (novela)
- A cabeza da medusa*, **Marilar Aleixandre**, Xerais (novela)
- A compañía clandestina de contrapublicidade*, **Marilar Aleixandre**, Galaxia.
- A dama das camelias*, **Alexandre Dumas**, LVG (novela)
- A desaparición de Esme Lennox*, **Maggie O`Farrell**, Galaxia
- A guerra dos mundos*, **H.G.Wells**, Xerais/LVG (novela)
- A illa do tesouro*, **R.L.Stevenson**, Xerais (novela)
- Á lus do candil*, **Ánxel Fole**, Galaxia (relatos)
- A memoria da chuvía*, **Pedro Feijoo**, Xerais
- Amor de tango*, **Mª Xosé Queizán**, Xerais (novela)
- A nosa cinza*, **Xavier Alcalá**, Galaxia.

A praia dos afogados, **Domingo Villar**, Galaxia (novela)
A sombra descalza, **An Alfaya**, Xerais
Agosto do 36, **Francisco Fernández Ferreiro**, Xerais (novela)
Aires da miña terra, **M. Curros Enríquez**.
Anagnórise, **M^a. Victoria Moreno**, Galaxia.
Antoloxía do conto galego do século XX, **VV.AA.:** Galaxia (relatos)
As mans do medo, **Xosé Miranda**, Xerais.
As rulas de Bakunin, **A. Riveiro Coello**, Galaxia
Brooklyn follies, **Paul Auster**, Galaxia
Camposanto, **Fátima Peón Torres**, Fundación Caixa Galicia.
Cantares Gallegos, **Rosalía de Castro**.
Cartas de amor, **Fran Alonso**, Xerais (novela)
Cómplice, **Anke de Vries**, SM (novela)
Cordelúa, **Elia Barceló**, Rodeira
Diario, **Ana Frank**, Kalandraka Editora
Dos arquivos do trasno, **Rafael Dieste**, Galaxia (relatos)
Dr Jekyll e Mr. Hide, **R.L.Stevenson**, Xerais/LVG (novela)
Durmido sobre os espellos, **Jordi Sierra i Fabra**, Galaxia
Enderozo descoñecido. **Taylor Kressmann**. Xerais (novela).
Escolma poética, **Celso Emilio Ferreiro**, Factoría K (poesía)
Escolma poética, **Rosalía de Castro**, Factoría K (poesía)
Frankenstein, **Mary Shelley**, Galaxia/LVG (novela)
Laura no deserto, **A. Riveiro Coello**, Galaxia (novela)
Legado nos ósos, **Dolores Redondo**, Xerais
Longa noite de pedra, **Celso Emilio Ferreiro** (poesía)
Lume de cobiza, **Miguel Anxo Fernández**, Galaxia (novela)
Made in Galiza. **Sechu Sende**. Galaxia (narrativa)
Memorias dun neno labrego, **Xosé Neira Vilas**, Galaxia (novela)
Moonkid e Liberty, **Paul Kropp**, Galaxia (novela)
Morning Star, **Xosé Miranda**, Galaxia (novela)
Non hai noite tan longa, **Agustín Fernández Paz**, Xerais(novela)
O bosque das antas, **Francisco Xosé Fernández Naval** Xerais (novela)
O clube da calceta. **María Reimóndez**. Xerais (narrativa)
O descenso do derradeiro ocase, **Angel de la Cruz**, Sotelo Blanco.
Cousas, **Castelao**, Galaxia
O diario vermello de Carlota, **Gemma Lienas** Galaxia
O diario vermello de Flanagan, **Andreu Martín e Jaume Rivera**, Galaxia
O gardián invisible, **Dolores Redondo**, Xerais
O lápis do carpinteiro, **Manuel Rivas**, Xerais (novela)
O neno do pixama a raias, **John Boyne**, Factoria K (novela)
O relato fantástico. De Poe a Lovecraft, **VV.AA.**, Ir Indo (novela)
O señor Afranio, **Antón Alonso Ríos**, A Nosa Terra (novela)

O vixía no centeo, **Salinger**, Xerais (novela)
Ollos de auga, **Domingo Villar**, Galaxia (novela)
Os biosbardos, **Eduardo Blanco Amor**, Galaxia (relatos)
Os dous de sempre, **A.D. R. Castelao**, Galaxia.
Os escaravellos voan á tardiña, **María Gripe**, SM.
Os fillos do mar, **Pedro Feijoo**, Xerais
O terceiro home. **Graham Greene**. Galaxia/LVG (novela).
Pensión Eva, **Andrea Camilleri**, Galaxia (novela)
Poetízate, **Fran Alonso**, Xerais (poesía)
Que me queres, amor?, **Manuel Rivas**, Xerais (relatos)
Rebeldes, **S.H. Hinton**, Alfaguara (novela)
Reencontro, **Fred Uhlman**, Xerais
Resistencia, **Rosa Aneiros**, Xerais
Robinson Crusoe, **Daniel Defoe**, Edicións Xerais/LVG (novela)
Ten o seu punto a fresca rosa, **Mª Xosé Queizán** Xerais (novela)
Un bosque cheo de faias, **Francisco Castro**, Galaxia (novela)
Un casoiro ben mal amañado, **Bali Rai**, Sotelo Blanco (novela)
Volver, **Suso de Toro**, Xerais
Xente ao lonxe, **Eduardo Blanco Amor**, Galaxia